

ÕIE LASTEAIA ÕPPEKAVA

ÕIED VAJAVAD SOOJUST JA VALGUST,

ÕIED KANNAVAD RÕÕMUDE ALGUST

2020

Võsa 16, JÜRI, Harjumaa

Õie Lasteaia õppekava sisukord:

1. SISSEJUHATUS	3
1.1 Lasteasutuse ajalugu ja keskkond	3
1.2 Õppe- ja kasvatustegevuse alused	4
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	5
2.1 Õppeaasta tegevuste korraldamine ning dokumenteerimine	5
2.2 Õppimine ja kasvatustegevus lasteaia päevakavas	8
2.3 Õppe- ja kasvatustegevuse prioriteet ning aktuaalsed suunad	9
2.3.1 Tervisekasvatus	9
2.3.2 Ettevõtlikkuse kasvatus	10
2.3.3 Meediakasvatus	11
2.4 Erivajadusega lapse tugisüsteem	12
2.5 Koostöö lapsevanemaga	13
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD	14
3.1 Üldoskuste arendamine ja eesmärk	15
3.1.1 Mänguoskused	15
3.1.2 Tunnetus- ja õpioskused	16
3.1.3 Sotsiaalsed oskused	16
3.1.4 Enesekohased oskused	16
3.3 Ainevaldkondade eesmärgid ja sisu	17
3.3.1 Mina ja keskkond	17
3.3.2 Keel ja kõne	18
3.3.3 Eesti keel kui teine keel	18
3.3.4 Matemaatika	19
3.3.5 Kunst	19
3.3.6 Muusika	20
3.3.7 Liikumine	20
4. LASTE EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED	21
4.1. Eeldatavad tulemused 2-aastaselt	21
4.2. Eeldatavad tulemused 3-aastaselt	25
4.3. Eeldatavad tulemused 4-aastaselt	29
4.4. Eeldatavad tulemused 5-aastaselt	33
4.5. Eeldatavad tulemused 6-aastaselt	38
4.6. Eeldatavad tulemused 7-aastaselt	44
5. LAPSE ARENGU JA KOOLIVALMIDUSE HINDAMINE	49
6. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	51

1. SISSEJUHATUS

1.1 Lasteasutuse ajalugu ja keskkond

Rae Vallavalitsuse hallatav Õie Lasteaed alustas tegevust 01.oktoobril 2008 Jüri alevikus, Võsa tänav 16. Õppetegevuse korraldamiseks on väljastatud Haridus- ja teadusministeeriumi koolitusluba nr 5195HTM.

Õie Lasteaed ehitati kuuele rühmale, avarate ruumide, värvika ja seni kordamata projekti järgi. Augustis 2013 kujundati lasteaiakohtade täiendava vajaduse tõttu hoone ühiste õpikabinettide pinnale seitsmes rühm, mida augustis 2015 enam vaja ei olnud. Õpikabinetid said projekti tõttu parema sisustuse ja on taas üldkasutuses. Augustis 2016 rentis Rae vald Uuesalu külas, Kopra tee 4 asuva paariselamust lasteaiaks kohandatud hoone ning põhimääruse järgi sai sellest Õie lasteaia filiaal. 10 km vahekaugusega tegevuskohti määratleme igapäevases praktikas asukoha järgi - Uuesalu maja ja Jüri maja.

Uuesalu majas valmis veebruaris 2020 juurdeehitus. Maja sai juurde kolmanda rühma ja saali ning tekkis võimalus õpikabinettide kujundamiseks. Õie lasteaia sai 9-rühmaline lasteaed, paranes õpikeskkond ja pedagoogide kvalifikatsioon oli 100% nõuetekohane. Tekkis vajadus muuta lasteaia õppekava, kuigi ka riikliku õppekava uuendamine on hetkel päevakorras.

Jüri maja on ühekordne ning rühmad asuvad eraldi sissepääsu, terrassi ja siseõuega hoonetiibades. Rühmades on 21 koha inventar ning üldjuhul on lapsed samades ruumides ja samade õpetajatega söimeest lasteaia lõpetamiseni. Eelistatud valikuks on samaealiste laste rühmad, kuid lasteaia järjekorra koosseis võib mõnel aastal nõuda teisi lahendusi.

Jüri majas on avarad rühmaruumid, siirdeseinaga jagatud suur saal ja kaasaegse varustusega köögiroomid. Nelja meetri laiusel koridoril on kaks fuajeed, kust pääseb ühiskasutuses õpikabinettidesse: kunsti-kokandustuba, draamatuba, tugiteenuste kabinet ja puuetundliku digitahvliga raamatukogu - koosolekuruum. Ühisel õuealal on kelgumägi ja mänguväljak. Aiaga eraldatud lipuväljakul on igihaljad haljastatud saarekesed, mille vahel lookleb markeeritud harjutusrada jalgratturitele. Lähedal on terviserada, kooli staadion ja raamatukogu.

Uuesalu maja rühmad on samuti omaette sissepääsuga, kuid rühmade ruumid paiknevad kahel korrusel. Tegevusruumid asuvad esimesel korrusel, aga ka teisel korrusel on lisaks magamistubadele ka kolm õpituba. Uuesalu maja avarad terrassid, paviljon ning ümbritsev looduskeskkond pakub õuesõppeks palju võimalusi. Uuesalu maja jalgrattarada ning naabruses asuv ülisuur mägi ja palliplats on aktiivses kasutuses. Uuesalus on lasteaia rühmad liitvanuselised - see on vältimatu, kui 3 rühmaga maja peab mahutama kuni kuus koolieelset vanusegruppi. Rühmades on kuni 18 last ka siis, kui tegu ei ole liitvanuselise rühmaga, sest lasteaiaks kohandatud paariselamu ruumid on väikesed.

Õie lasteaia köök, pesumaja ja juhtkonna kabinetid asuvad Jüri majas, pedagoogilise nõukogu ja hoolekogu koosolekud toimuvad samuti Jüri majas. Kahe maja koostööd toetab kaasaegne infotehnoloogia ja abiks on ka igapäevane majandusvedu.

1.2 Õppe- ja kasvatustegevuse alused

Õie Lasteaia õppekava aluseks on koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava nõuded, lasteaia arengukava ja pedagoogilise nõukogu otsused. Lasteaia õppekavast lähtuvad õppeaastate tegevuskavad, õppetegevuste sisu, korraldus ja eesmärgid. Lasteaia rühmade õppetegevus arvestab lisaks eelnimetatule oma rühma laste huve ja arenguvajadusi, rühma traditsioone ja koostöövõimalusi, rühma keskkonna ja õppematerjalide ressursse, piirkonna kultuuri ning ühiskonnas aktuaalseid teemasid.

Käesolev õppekava valmis lasteaia pedagoogide meeskonnatööna 2015.aastal, kuid vajab täiendamist seoses sissejuhatuses kirjeldatud õpikeskkonna muutumisega. 2017.aastal alustasime koolivalmiduskaardi arendamist ja 2019.aastal valmis lasteaia uus arengukava, kus tuli muuta õppe- ja kasvatustöö aluste sõnastust. Samal ajal algas diskussioon koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava uuendamise teemadel. Seetõttu on viis aastat vana õppekava vaid korrigeeritud peatükkide loogilisema ümbertõstmisega ja täiendatud asutuses toimunud muudatustega.

Laste teadmiste, oskuste ja vilumuste kujundamisel on lasteaias endiselt kasutusel lõimitud, üldõpetuslik käsitlusviis. Lapsed õpivad meeleliste ja praktiliste kogemuste ning mängu kaudu ja on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivsed osalejad. Lasteaia õpetajad on lapse arengut toetava keskkonna loojad. 2020. aastal on Õie lasteaia kõigil õpetajatel erialane kvalifikatsioon ja ühine koostöökogemus on valdavalt 7-12 aastat.

Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

- 1) kavandada oma tegevust ja teha valikuid;
- 2) seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- 3) kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ning tegevustes;
- 4) arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- 5) hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- 6) tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

Õie lasteaia õppe- ja kasvatustegevus lähtub järgnevast:

Missioon

Toetame riikliku õppekava alusel koolieast nooremate laste arengut ja alushariduse kujunemist.

Visioon

Tunneme ja jagame rõõmu meeldivast keskkonnast, huvitavast õppimisest, tervislikust ja põhiväärtuseid tunnustavast eluviisist.

Põhiväärtused

- aktiivsus ja turvalisus;
- koostöö ja individuaalsus;
- rõõm ja usaldusväärsus;
- loovus ja hoolivus;

- edukus ja tervis;
- traditsioonid ja kaasaegsus.

Keskkond

- Psühhosomaatiline keskkond on tervislik ja väärtushoiakud üldtunnustatud.
- Füüsiline keskkond on kaasaegne ja erinevaid tegevusi võimaldav.
- Õppesisu ja korraldus arvestab ühiskonna ning laste huve ja arenguvajadusi.
- Traditsioonilist tegevuskava arendatakse uute ideede ja tehnoloogiatega.
- Õppetegevuste kava, korraldus ja tulemused on lapsevanematele nähtavad e-keskkonnas ELIIS (Eesti Lasteaedade Interaktiivne Infosüsteem).

Ülesanded

- Tagada turvaline, arendav ja arenev, aktiivset tegevust pakkuv keskkond.
- Võimaldada laste tervist ja harmoonilist arengut toetavaid tegevusi.
- Toetada lapse loomulikku huvi uurida ja avastada, pakkuda eduelamusi.
- Juhtida eesmärkide püstitamist ja koostöös lugupidavat juhtimist.
- Motiveerida isikuna ja ühtse meeskonnaga eesmärkide nimel pingutama.
- Innustada küsimusi esitama ja tunnustuse kaudu iseseisvuma.
- Julgustada valima, otsustama, katsetama-tegutsema ja vastutama.
- Pakkuda teadmisi ja kogemusi, arvestades eakohasust, võimeid ja huve.
- Analüüsida tõrkeid ja leida lahendused lapse pere ja tugispetsialistidega.
- Ergutada laste loovust kunstiliste ja mänguliste tegevuste valikutega.
- Arvestada lapse privaatsusega ja sellega, et vaba mäng on põhitegevus.
- Õpetada seoste loogikat ja probleemide lahendamist mõtlemisest tegudeni.
- Anda emotsionaalse enesekindluse ja eneseväljendusoskuse kogemusi.
- Arendada suhtlemisoskuseid ja empaatiatundeid eeskujuga ja kirjanduse baasil.
- Austada igapäevaselt igaühe eripära, kujundada üksteisest hooliv meie-tunne.
- Edendada kodu ja lasteasutuse koostööd lastele arenguvõimaluste loomisel.
- Kujundada humaanseid ja demokraatlikke väärtuseid, rakendada meediaõpet.
- Korraldada kultuurielu ja toetada selles osalemise huvi positiivse kogemusega.

Tulemus

- Sõbralikult ja koos tegutsedes, üksteiselt õppides kujuneb eduelamusi pakkuv enesejuhtimine: *Õied vajavad soojust ja valgust, õied kannavad rõõmude algust (moto).*
- Üksteisest hoolides, õpetades ja õppides on igaüks:
Õ – Õnnelik, I – Inimlik, E – Edukas (Õie lasteaia nimetähed).

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

2.1 Õppeaasta tegevuste korraldamine ning dokumenteerimine

Õie Lasteaia 9 rühma õppe- ja kasvatustegevust kahes lasteaiamajas juhib õppejuht. Rühmades teevad laste õpikeskkonna kujundamisel ja õppetegevuste kavandamisel koostööd kaks õpetajat ning neid abistab õpetaja abi. Lubatud on 1-õpetaja süsteemis töötamine, kui tekib vajadus. Kuni 3-aastase lapse õppetegevus kestab 15-20 minutit, 3-5 aastaste laste tegevuse aeg on 20-25 minutit ning 5-7 aastaste laste õppetegevus võib kesta 25-30 minutit.

Õie lasteaia õppe- ja kasvatustöö toimub eesti keeles. Teisest keelekeskkonnast tulnud lapsed omandavad eesti keele igapäevaselt suheldes. Sihipärast sõnavara laiendamist, lausete moodustamist ja kõnevilumust toetavad individuaalsed ja grupitergevused eripedagoogiga, kes pakub õpiabi ka aeglasemale või kärsitule õppijale. Kõneravi vajavate lastega tegeleb Jüri majas logopeed, Uuesalu maja vajab 0,3 koormusega ametikohale universaalset tugispetsialisti. Vajadusel pakutakse perele lapse üleviimist erirühma Taaramäe või Järveküla lasteaedades.

Lasteaia õppeaasta algab 01. septembril ja lõpeb 31. augustil.

Lapse ja haridusasutuste kesksuve puhkuse vajadust arvestades on vallavalitsus ja lasteaia hoolekogu alati võimaldanud kohatasuvaba ja kollektiivse puhkuse juulis. Lasteaedade korrashoidu juhib valla majandusamet ning asutuse puhkuse ajale kavandatakse hoone ja õueala korrashoiu- ja ehitustööd, mida laste kohaloleku ajal teha ei tohi. Puhkused on õpetajatel 49 ja õpetaja abidel 35 päeva ning 31-päevane kollektiivne puhkuse aeg võimaldab aktiivsel õppeperioodil parema töökorralduse.

Augustis algab uute laste vastuvõtt ning meie looduskeskkonda arvestades on kuni 15.septembrini lasteaias taaskohanemise, õuemängude ja ettevalmistuse periood. Õpetajad uuendavad rühmade füüsilist õpikeskkonda, analüüsivad mängude vaatluse ja vestluste baasil, mis lapsi kõnetab, milline on silmaring ja õpivalmidus. Seda kogemust ja laste vanuserühma eeldatavaid tulemusi arvestades täpsustub algava õppeaasta õpitemaatika sisu ja püstitatakse eesmärgid.

Pedagoogiline nõukogu valib augustis õppeaasta prioriteedi ning koostab ühiste sündmuste ajakava ja korralduskava detsembri lõpuni. Jaanuaris jätkub õppeaasta tegevuskava koostamine mai lõpuni.

Aktiivne ja etteplaneeritud nädalakavadest lähtuv õppetegevus algab 15. septembril. Septembrikuu jooksul kutsutakse rühmades koosolekule lapsevanemad. Koosolekul tutvustatakse uue õppeaasta eesmäärke ja tegevuskava projekti ning laste vanuserühma eeldatavaid tulemusi. Rühma õppeaasta tegevuskava täiendatakse lapsevanemate ettepanekute ja õpetajate uute ideedega aastaringelt. Septembri koosolekul valitakse rühmade hoolekogu esindajad, täpsustatakse infovahetuse viisid ja korraldatakse kodukorra lõike, mis toimivaks koostööks vajalikud.

Õpetajad koostavad ELIIS keskkonnas igaks nädalaks õppetegevuste kava, kus nimetatakse õppevaldkondade eesmärgid ja sisu temaatika. Lasteaiapäeva kirjeldus annab ELIIS-is ülevaate kogu päeva õpituatsioonidest, täpsustab õppetegevustes kasutatud valikut vahenditest, tehnikatest, ülesannetest ning teeb päeva üldistava kokkuvõtte. Õppetegevuste analüüsi lõik ELIIS-is jääb õpetajate koostöökeskkonnaks ning sisaldab teavet õnnestumistest ja ebaõnnestumistest, teadmiste ja oskuste kordamise või harjutamise vajadusest. Vajadusel korraldatakse õppimist individuaalselt või väiksema grupiga. ELIIS-is on võimalik päeva tegevusest anda lapsevanemale ka individuaalne tagasiside, üldjuhul tehakse lasteaias seda vahetel kohtumisel.

Jõulupeole järgnev aeg, kuni koolilapsed on vaheajal, on lasteaias jõulukinkide uurimise aeg. Rühmale toodud uute mänguasjade kasutamiseks leitakse koht ja võimalused ning uute lauamängude reeglid õpitakse selgeks.

Veebruaris algab ettevalmistus arenguvestlusteks, mis toimuvad peamiselt märtsis ja aprillis. ELIIS-i koondatakse teave õppeaasta ja laste arengu tulemustest mai lõpuks.

Laste silmaringist, kõne, mõtlemise ja matemaatilistest oskusest ülevaade kujuneb tegevuspildi ühisel vaatlusel. Üldoskuste arengukirjelduse koostavad rühmaõpetajad mänguvaatluste baasil. Käte- ja silma koostööoskusest ja loovusest annab ülevaate lapse töölehtede ja kunstitööde mapp. Muusika- ja liikumisõpetajad hindavad laste arengutulemusi oma tegevusvaldkonnas kujunenud kogemusest lähtudes. Hindamise kriteeriumid lähtuvad lapse vanuserühma eeldatavatest tulemustest. Lasteaed last suvetööle ega nooremaste vanuserühma ei suuna, kuid märgatud arenguvajaduste toetamiseks valitakse sihipärased mängulised vahendid. Koolipikenduse või koolieast varasema koolimineku plaanidest peaks õpetajad ja lapsevanemad arenguestlusel vestlema hiljemalt enne lapse viimast lasteaia-aastat.

15. mail on aktiivne õppetegevuste periood lõppenud. Õpetajad koostavad õppeaasta kokkuvõtte, mille esitavad õppejuhile. Koolieelikute rühmade õpetajad koostavad lastele koolivalmiduskaardid, mis antakse paber kandjal üle lasteaia lõpetamise pidulikult aktusel. Aktus toimub mai lõpus, kuna enamasti võimaldavad pered oma koolieelikule suvepuhkuse alates juunist.

Alates 15.maist toimub rühmades vajaduspõhine individuaalne töö, algab hooaeg õuemängudeks ja loodusematkadeks. Rühma terrassi piknikulauale valitakse tegevuste vahendid laste valikutest lähtudes. Ka toidukordasid on võimalik serveerida terrassil.

Suvehooaja algust tähistatakse õuekontserdi ja suvekohvikuga.

Rühmade õppetegevuste sisu ja korralduse eest vastutavad rühma õpetajad. Mina ja keskkond valdkonnas käsitletav temaatika kajastub sama perioodi lastekirjanduses ja kunstitegevustes. Voolimise-, kleepimise ja meisterdustöödes ning ehitismängudes õpitakse ja korraldatakse teadmisi matemaatika valdkonnast.

Muusikategevused toimuvad kõikidele rühmadele kahel nädalapäeval. Jüri maja muusikaõpetaja korraldab solistiõpet ja ansambli tööd kell 8-9 ja 15-18. Muusikaliste etteastetega rühmapidusid ja ülelasteaialisi sündmuseid korraldatakse rahvakalendri ja riiklike tähtpäevi arvestades. Õpetajate ja laste lavastusi lõimitakse laulude ja tantsudega. Kevadel valmistuvad lasteaegade vanemad rühmad rahvuslikus stiilis tantsuliseks etteasteks Jüri Klunkeril, mida korraldab valla kultuurikeskus ja kuhu on kaasatud ka koolid ning igas eas taitlejad.

Liikumistegevusi korraldatakse Jüri maja igale rühmale nädalas kolmel päeval, Uuesalu majas kahel päeval. Tegevuste sageduse määrab majale antud ametikoha koormus personali struktuuris. Vähemalt üks nädala liikumistegevustest peab toimuma õues. Liikumisõpetaja juhtimisel korraldatakse hooajalised jalgrattatrennid (lapse rattaga) ja temaatilised spordipäevad. Suusavarustuse kolmes suuruses saabastega saime lasteaiale 2020, kelgutamise varustus täieneb jooksval vajadusel. Laste liikumisvilumusi toetavad õueala atraktsioonid, lähedalasuvad loodusrajad ja spordiväljakud. Spordikeskuse ujula kasutamine ja laste ujumiskursustel osalemine on jäänud perede ja kooli vastutusalaks.

Teatritrupid külastavad lasteaeda aktiivselt ja on olnud loovalt meeleolukad. Tallinna vaatamisväärsuste ja teatrietenduste külastamine ei nõua pikka sõiduaega.

Õppetegevuste korraldamist toetavad tänapäeval tehnilised vahendid. Rühmades on internetiühendus (ka Wifi) ja sülearvutid ning nutitelefonid. Puuetundlik digitahvel on Jüri majas alates 2016 ja Uuesalu majas 2020. Mõlema maja muusikategevuste ja sündmuste paremaks korraldamiseks on helitehnika uuendatud 2020.aasta alguses.

2.2 Õppimine ja kasvatustegevus lasteaiapäevakavas

Päevakava päevarütm lähtub terviseameti soovitudest ja on lasteaedades seetõttu üsna ühetaoline. Kavandatud ja eesmärgistatud õppe-kasvatustegevuste kõrval toetavad laste üldoskuste arengut ja õpitu kordamist ka igapäeva rutiinsed päevakava toimingud ning vabategevus. Lasteaiapäeva ja -keskkonna korraldades peab arvestama, et lastel oleks piisavalt võimalusi keskendumiseks enda algatatud mängudeks ja aruteludeks ning vahendite valikuid iseseisvaks käeliseks tegevuseks, vaatluseks, uurimiseks, mõtlemiseks, katsetamiseks. Suhtlemise- ja probleemide lahendamise oskus vajab kujunemiseks situatsiooni ja kogemust. Vaid siis kujuneb iseseisev mõtlemine ja tekivad koostööoskused.

Päevakavas on laste õppimine põimitud järgmiste tegevustega:

- 7.00 – 8.30 Tervitamine, mängud mängukeskustes, arutelud-vestlused
- 8.30 – 9.00 Hommikueinega seotud rituaalid, korrapidajate ülesanded
- 9.00 – 10.45 Kavandatud õppetegevuste põhiaeg, keskendumine ja koostöö
- 10.45 – 11.00 Iseseisvumissoovi ja riietumisoskuse toetamine enne õueminekut
- 11.00 – 12.15 Õuemängud, õuesõpe, õppekäik, õuesport, liiklus- ja turvalisuse õpe
- 12.15 – 12.30 Korra- ja hügieeniharjumuste kujundamine õuest tuppa tulekul
- 12.30 – 13.00 Lõunasöök koos toitumiskultuuri õppega, menüü tutvustamise esitlus
- 13.00 – 15.00 Lugude kuulamine, iseseisev analüüs ning keha ja vaimu puhkeaeg
- 15.00 – 15.45 Virgumine, enesekorrastus toimingud, mängutoa mängud
- 15.45 – 16.15 Õhtuode, ettevalmistused huvitegevusteks või ise tegutsemiseks
- 16.15 – 19.00 Valitud (huvi)tegevus, mängud toas või õues ning kojumine

Õpetaja arvestab päevakava korralduses muusika- ja liikumistegevuste ning ühiste sündmuste määratud aegadega saalis. Toidukorrad serveeritakse kindlaksmääratud aegadel. Sõimerühma tegevused on lühemad, õueminek ja lõunasöök varasem. Õppetegevused ei tohi vähendada lastele ettenähtud õuesoleku aega, vaba mängu ja puhkamisvõimalust.

Õppetegevuste ajalise korralduse valib rühmaõpetaja teema ja tegevuste eesmärkide lõimimise võimalustest lähtuvalt. Igal hommikul toimub kindlaksmääratud kellaajal üks õppetegevus saalis ja selleks tuleb valmistuda. Keele, kõne ja mõtlemise arengut toetavad igapäevased hommikuringid ja puhkeajale eelnev lastekirjanduse lugude kuulamine. Vahendid iseseisva algatusega kunstitegevuseks on rühmades lastele kättesaadavad. Arvutamisoskust kujundavad lauamängud ning konstrueerimise oskust ehitusmängud. Mina ja keskkonna teadmisi pakuvad õppekäigud, töötegevused, katseprojektid ja lastekirjandus. Üldoskuste kujunemist suunatakse perioodiliste ülesannetega (näiteks korrapidaja töö), iseseisvumisega eneseteenindamisel ning rühma reeglitega. Tegevuste temaatika lähtub looduse rütmist ja rahvakalendri tähtpäevadest. Lapsi kaasatakse rühmaruumi kujundamisele. Laps õpib vahetu kogemuse kaudu uurides, mängides, katsetades, kasutades

erinevaid meeli, tajudes erinevaid tundeid. Kordamine ja harjutamine igapäevategevustes kujundab vilumuse.

2.3 Õppe- ja kasvatustegevuse prioriteet ning aktuaalsed suunad

Lasteaia õppetegevus on tihedalt seotud kasvatusel, mis lähtub üldtunnustatud väärtustest: ausus, hoolivus, aukartus elu ees, õiglus, inimväarikus, lugupidamine enda ja teiste vastu. Käsitleme ka ühiskondlikke väärtusi: vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, keskkonna jätkusuutlikkus, sallivus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus. Väärtuskasvatusega kujundame laste käitumist juhtivaid hoiakuid. Lisaks püsiväärtustele arvestame õppe- ja kasvatustegevustes muutuva ühiskonna aktuaalse teadus-kultuurilise ja tehnoloogilise arenguga.

Õie lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse prioriteet on tervis, mis on toimetuleku ja heaolu alus läbi aegade. Aktuaalsed suunad on ettevõtlikkus ja meedia.

2.3.1 Tervisekasvatus

Tervisekasvatus tähendab igapäevast tervislike eluviiside kujundamise praktikat ja kinnistab teadmisi tervishoiust. Tervisekasvatuse eesmärgiks on, et laps väärtustab enda ja teiste tervist, käitub tervislikult ning ohutult. Tervist käsitlevad teoreetilised teadmised on õppevaldkond *mina ja keskkond* osa. Tervisekasvatus tähendab tervise teadmiste ning tervislike harjumuste regulaarset kujundamist ja rakendamist.

Lapse tervise kaitse tagatakse:

- eakohase päevakavaga;
- tervist toetava kasvukeskkonnaga;
- tervisliku toiduga;
- liikumisega värskes õhus;
- teadmistega ohutust käitumisest.

Terviseteooriast igapäevase praktikani jõudmiseks on määrav tähtsus kodu ja lasteasutuse koostööl ning täiskasvanute isiklikul eeskujul. Hügieeni vajadustega arvestamine on praktiline ja elementaarne igapäevategevus. Suuhügieeni teemadel on heaks koostööpartneriks olnud Suukooli koolitaja.

Tervislik menüü on lasteaia köögi vastutusala. Laste toitumisharjumuse kujundamine sõltub õpetajate ja pere hoiakutest ja valikutest. Toitumise temaatika praktiliseks väljundiks on lasteaias kokandustegevused.

Turvalisuse õpe on osa liikumise- ja igapäevategevustest. Vigastuste ennetamiseks on lasteaia õpetajad koostanud *ohutusreeglid toas ja õuelal* ning neid tutvustatakse ja arvestatakse. Esmaabi teadmisi ja praktilisi õppuseid korratakse regulaarselt. Ohutuse teadmistest on oluliseks teemaks liiklusohutus. Õie lasteaias on kasutusel liiklusteemaline õppevahend „Liikulusvanker“.

Teadlikkus ohtudest ei tähenda liikumiste piiramist. Tervise seisukohast on liikumisaktiivsuse varane alustamine ja regulaarsus oluline. Õie lasteaia Jüri majas toimuvad liikumistegevused kolm korda nädalas kõigile rühmadele. Uuesalu maja

liikumistegevused toimuvad kahel korral nädalas ning liitvanuseliste rühmade laste east tulenevat erinevat võimekust tuleb turvalisuse aspektis hoolsalt arvestada.

Tervisekasvatuses tuleb füüsiliste tegevuste ja füüsilise tervishoiu kõrval hoolt kanda ka iseenese ja kaaslaste vaimse tervise eest. Rühma tervisliku psühhosotsiaalse keskkonna kujundamise aluseks on üldtunnustatud põhiväärtused. Väärtuskasvatust tuleb seetõttu arvestada tervisekasvatuse oluliseks osaks.

2.3.2 Ettevõtlikkuse kasvatus

Tänapäeval mõjutavad tehnoloogilised arengud ja meedia inimesi igapäevaselt ning infotehnoloogia kasutamine algab juba koolieelses eas. Tehnoloogiate tundmine ja ettevõtlikkus on kaasaja ühiskonnas toimetuleku eelduseks ning lapsevanemad on huvitatud laste tegevusvalikute laiendamisest lasteaias.

Rühmades kujundatakse tervislik ning laste omaalgatus ja loovaid tegevusi pakkuv kasvukeskkond. Igapäevategevustes suunatakse lapsi jõukohasele iseseisvumisele, mõtlemisest tegudeni, eduelamuseni ja vastutuseeni. Lasteaia sündmuste ja näituste korraldamisel osalevad lapsed ja lapsevanemad ning koostöökogemus peegeldab perede suurepärasest ettevõtlikkusest ja mitmekülgsest loovusest.

Ettevõtlikkust iseloomustavad aspektid

- Positiivne vabatahtlik loov mõtlemine ning iseseisvumissoov;
- Saavutusvajadus, eesmärgi püstitamine ja tegevuse kavandamine;
- Võimaluste ja ressursi tundmine ning mõistlik riskivalmidus;
- Probleemide mõistmine ja nende paindlik lahendamine.

Lapse ettevõtlikkust toetavad

1. Loov tegevus ja omaalgatus: kunstilisteks vabategevusteks, vabamänguks ja liikumiseks piisava aja ja ruumi võimaldamine ning mitmekesist tegutsemist soosiva õpikeskkonna kujundamine.
2. Aktiivne hoiak: motiveeritud tegutsemisele suunamine, eduelamuse võimaldamine, valikute võimaldamine ja otsustamine, huvitegevus.
3. Sotsiaalne mõtlemine ja käitumine: lastekirjanduse ja aktuaalsete teemade arutelud, kultuurisündmustel osalemine, hoolimine ja koostöö.
4. Pädevus, kohusetunne, püüdlikkus: õppimine ja harjutamine, ülesannete lahendamine, sihipärased vaatlused ja tegevused ning tulemuse hindamine.
5. Töökus ja iseseisev toimetulek: reeglites kokkuleppimine, kultuur-hügieenilised harjumused, vastutusega seotud ülesanded.

Ettevõtlikkuse arendamise tulemusena kujunevad lapsel:

- enesekindlus ja adekvaatne enesehinnang;
- positiivsed väärtused ja hoiakud;
- koostööoskus ja iseseisvus;
- enese ja teiste mõistmine;
- arukas ja loov mõtlemine;
- eesmärgistamise oskus ja julge tegutsemine;
- suhtlusoskus ja vastutustunne;
- eneseväljendusoskus ja käitumiskultuur;
- organiseerimisoskus ja probleemilahendamisoskus;
- oskus hinnata ja võtta mõistlikke riske;

- paindlikkus ning oskus muutustega toime tulla;
- arusaamine tööelust ja kogukonnas.

Lasteaia tegevusvalikutes märkame alati lapsi, kes on tegevusest rohkem huvitatud. Muusikategevustes huvi ja andekust üles näidanud lastele teeb muusikaõpetaja ettepaneku lauluringi töös osalemiseks. Solistiõpe ja ansamblitöö on aga ainus tasuta huvitegevus, mida pakkuda saame. Lasteaia ruumides õhtupoolisel ajal korraldatud tasulised huvitegevused on laste ettevõtlikkuse toetamise täiendavaks võimaluseks. Valik on olnud järgmine: jalgpall, judo, võistlustants, tantsuline iluvõimlemine, inglise keel, maalimine, saviring. Pakume ka robotikat. Kuigi tasulist huvitegevust lasteaia õppetegevuse osana ei arvestata, on osalemine aktiivne ja kujundab oluliselt laste pädevusi ja koostööoskust.

2.3.3 Meediakasvatus

Kaasajal kujundavad laste teadmisi ja hoiakuid ka tehnoloogilised meediavahendid. Meedia atraktiivsus ja kättesaadavus lapsele on tema arengut kujundamas igal juhul. Seetõttu on meediakasvatuse suund aktuaalne ka lasteaias.

Rühmade õpetajad rakendavad õppematerjali, fotode-videolõikude ja arvamuste vahetamiseks aktiivselt sotsiaalmeediat. Sellega kaasneva käitumiskultuuri ja ohu arvestamine ei ole alati ka täiskasvanule jõukohane. Meediakasvatuse kaudu õpib täiskasvanu koos lapsega.

Meediakasvatus kuulub sisult valdkonda *Mina ja keskkond*, pädevuse kriteeriumid on määratletud lasteaia kahele vanemale vanusegrupile peatükis *Laste eeldatavad arengutulemused*.

Lasteaia puutetundlik digitaalvahend võimaldab arendada esmaseid digipädevusi, luua ja vahendada meediasündmuseid koos lastega. Illustreeriva materjali sündmusest või uuest kogemusest saab laps jäädvustada rühma nutitelefoniga ja e-keskkonda viimist toetab Wifi võrk.

Eesmärgiks on, et laps

- 1) tutvub meedia loomise protsessiga;
- 2) tekib valmisolek mõista meedia sisu;
- 3) õpib eristama fantaasiat ja reaalsust;
- 4) harjutab meedia kogemusest rääkimist;
- 5) kujundab oma arvamuse ja annab hinnanguid;
- 6) on teadlik sotsiaalmeedias käitumiskultuurist ja riskidest;
- 7) õpib tundma meedia mõju oma emotsioonidele ja elule;
- 8) hindab meedia kasutamise vajadusi;
- 9) loob oma isikliku meediakultuuri;

Meediaõppe sisu:

- 1) tutvumine erinevate meediavahenditega ja nende väljunditega;
- 2) ümbritseva keskkonna uurimine ja tundmaõppimine meedia kaudu;
- 3) tutvumine meedia väljendusvõimalustega helis, pildis, tekstis;
- 4) meediakajastuste kirjeldamine, hindamine ja tõlgendamine;
- 5) lihtsama meediakajastuse loomine;
- 6) meedia mõju emotsioonidele ja elule;

7) suhtluskeskkond internetis, eetika ja ohud.

2.4 Erivajadusega lapse tugisüsteem

Erivajadusi arvestava arengukeskkonna loomine on meeskonnatöö, kus osalevad lapse pere ja rühmapersonal, liikumis- ja muusikaõpetaja, eripedagoog/logopeed, lasteaia juhtkond.

Erivajadusega lapsed vajavad täiendavaid tegevusi järgmistes valdkondades:

- kommunikatiivsed oskused: suuline kõne, kõne mõistmine, hääliku ja foneemitaju, lugemine, ette loetud teksti mõistmine;
- kognitiivsed oskused: vaatlus- ja kuulamisoskus, silma ja käe koostöö, teabe mõtestamine;
- sotsiaalsed oskused: suhtlemine eakaaslastega ja täiskasvanutega, käitumine;
- mootorika: üld- ja peenmootorika;
- eneseteenindus: riietumine, oma asjade korrashoidmine;
- üldtervislik seisund.

Erivajadusega laste toetamiseks on Õie lasteaias loodud tugisüsteem, kuhu kuuluvad 0,5 koormusega eripedagoog Jüri majas, 0,3 koormusega Uuesalu majas ja 0,5 koormusega logopeed Jüri majas. Iga õppeaasta alguses analüüsitakse rühmade kaupa laste tugiteenuste vajadusi ning koostatakse vajaduspõhine plaan.

Eripedagoog alustab regulaarseid vaatlusi, kui rühma õpetaja märkab ja informeerib lapse toimetuleku probleemidest. Vaatlused dokumenteeritakse ja analüüsitakse rühma õpetajatega. Vajadusel nõustab eripedagoog lapse vanemaid ja kokkuleppel määrab lapsele individuaaltegevuste ajad.

Eripedagoog nõustab rühmade õpetajaid sealolevate laste erivajadusi arvestava arengukeskkonna kujundamisel, suunab sihipäraselt erivajadustega lapse psüühilisi protsesse ja isiksuse arengut, vähendab esmast puuet ja väldib teiseseid puudeid pedagoogiliste vahenditega. Lasteaia eripedagoog tegeleb kooliks täiendavat ettevalmistust vajavate lastega, andekate lastega ja teisest keelekeskkonnast pärit lastega. Vastavalt vajadusele valitakse individuaalne või grupitöö meetod.

Logopeed parandab laste kommunikatsioonivõimet, suulise ja kirjaliku kõne loomet ja mõistmisoskust. Lasteaia laste kõneravi vajadused hindab logopeed õppeaasta alguses. Abi vajadustest lähtuvalt koostab logopeed regulaarsete ja individuaalsete vastuvõttude kava. Tulemused on paremad ja kiiremad, kui lapse kõneharjutuste korraldamisele õnnestub kaasata lapsevanem. Logopeedilise abi vajadus on enamasti võimalustest suurem ja iga kõneravi tulemusliku lõppemise korral on ootel järgmine.

Erivajadusega lapse toetamisel on oluline tegutseda ühtse meeskonnana.

Lapsevanem jagab oma kogemusi lapse terviseseisundist ja käitumise iseärasustest kodus ning lapsega lasteaias tegelevad pedagoogid soovivad oma eriala raames toetavaid arendamise võtteid ja vahendeid. Vajadusel konsulteeritakse täiendavalt maakonna nõustamiskomisjoni spetsialistidega või eriarstidega.

Nõustamiskomisjoni soovitusel luuakse lasteaeda sobitusrühm või suunatakse laps naabruses asuva lasteaia erirühma. Lapse diagnoosi ja nõustamiskomisjoni soovitust arvestades võib piirata rühmas laste arvu, sest erivajadusega laps vajab rohkem abi ja tähelepanu. Sobitusrühma õpetajalt eeldame eripedagoogilise lisaeriala olemasolekut või enesetäiendamist eripedagoogika kursustel.

Erivajadusest lähtuvalt tuleb tagada eriabi meetodiliste ja korralduslike meetmete, spetsiifilise õppe- ja kasvatustöö ning abivahenditega. Vajadusel rakendatakse rühmas tugiisiku abi, korraldatakse vastava eriala spetsialisti nõustav koolitus.

Erivajadusega laps

- Võtab osa rühma ja lasteaia ühistest ettevõtmistest vastavalt oma võimetele.
- Õpib ja mängib teiste lastega koos.
- Omandab teadmisi ja oskuseid oma võimalikust arengutempot lähtudes.

Korraldus:

- Tugisüsteem analüüsib rühma õpetaja ja õpetaja-abi tähelepanekuid.
- Arengu analüüsi kaasatakse lapsevanem.
- Vajadusel koostatakse individuaalne arenduskava (IAK), mis kirjeldab valdkondi, milles laps abi vajab ning valitakse tugimeetmed.
- IAK lähtub koostöö võimalustest ja arvestab lapse arengutempot.
- Erivajadusi arvestava keskkonna tingimuste võimalused korraldab direktor ja pedagoogilist koostööd juhib õppejuht.
- Kõneravi vajava lapse arendusplaani koostab logopeed.
- Muukeelsete laste sõnavara ja väljendusoskuse toetamine ja laste kognitiivsete pädevuste individuaalne kujundamine on eripedagoogi ülesanne.
- Sotsiaalsete oskuste kujundamine ja mootorikaharjutused toimuvad rühmas eripedagoogi suunamisel.
- Eneseteenindusoskused ja terviseseisundist tulenev toimetulek kujuneb rühma õpetajate ja pere koostöös.
- Õppeaasta teisel poolel analüüsitakse IAK tulemuslikkust lapse arengu toetamisel. Muutused arengus fikseeritakse IAK dokumentatsioonis (logopeedil lapse kõnekaart). Vajadusel korrigeeritakse tegevuste korraldust või valikuid.

2.5 Koostöö lapsevanemaga

Perekond vastutab lapse kasvamise ja arenemise eest ning lasteaia töötajad austavad perekonna kasvatuspõhimõtteid. Lapse heaolu ja arengu toetamisel on tulemusliku koostöö aluseks vastastikune usaldus ja lugupidamine ning avatud suhtlemine.

Lapsevanematel on võimalik tutvuda lasteasutuse õppekava põhialuste, kodukorra ja jooksva informatsiooniga e-kodulehel enne lasteaia valimist. Jüri alevikus on valikus neli lasteaeda ja lapsevanem märgib lasteaia eelistuse ARNO programmis juba lapse registreerimisel järjekorda. Seetõttu on oluline, et lapsevanem saab lasteaias pakutavaga tutvuda juba enne seda ning see on võimalik lasteaia veebilehe kaudu.

Kõigil valla lasteaedadel on ühtse struktuuriga veebileht ning seetõttu ei kujunda lasteaia esmamuljet veebilehe atraktiivsus vaid selle sisu. Uueks õppeaastaks lasteaiakoha lepingu sõlminud perel on võimalik tutvuda lapse tulevase kasvukeskkonna ja õpetajatega tutvumiskoosolekul. Enamasti on võimalik tutvumiskoosolek korraldada juunis ja augustis algab uute laste järkjärguline vastuvõtt.

Koostöövormid ja keskkonnad:

- Koosolekud (rühma- ja hoolekogu)
- Lapsevanematele soovitatud temaatikaga koolitused
- Vahetud vestlused asutuse pedagoogide ja juhtidega
- Helistamine lapse rühma või asutuse teistele telefonidele
- Kirjavahetus rühma ja asutuse juhtide e-aadressil
- Ettevalmistatud vestlused perega lapse arengust
- Rühma ja lasteaia ühisüritused, väljasõidud
- Rühma infostend ja laste tööde väljapanekud
- Temaatilised näitused ja väljapanekud
- Lasteaia kodulehekülg ja rühma sotsiaalmeediakeskkond
- Eesti Lasteaedade Internetipõhine Infosüsteem ELIIS
- Uuringud ja rahuloluküsitlused

Korraldus:

- tutvumine ja kokkulepete sõlmimine;
- informatsiooni vahetamine ja lapse arengu kavandamine;
- kaasamine lapse õppimise toetamisel ja lasteaia üritustel;
- lapse arengu hindamine ja kasvukeskkonna ühine analüüs;
- hoolekogu tegevus.

Lasteaias on lapsevanemaga koostöö korraldamiseks ning lapse päevast ja arengust vestlemiseks vahetu ja sage võimalus. ELIIS ja rühma mobiiltelefon täiendavad ja kiirendavad infovahetust. Sellegipoolest on kevadeti toimuvad lapse õppe- ja kasvatustegevuse tulemuste hindamise arenguestlused koostöök olulised.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD

Õppe- ja kasvatustöö alajaotused määratleb riiklik õppekava:

Üldoskused	Ainevaldkonnad
1) mänguuskused; 2) tunnetus- ja õpioskused; 3) sotsiaalsed oskused; 4) enesekohased oskused.	1) mina ja keskkond; 2) keel ja kõne; 3) eesti keel kui teine keel; 4) matemaatika; 5) kunst; 6) muusika; 7) liikumine;

Üldoskuste kujunemisel on oluline roll last ümbritseval keskkonnal ja kasvatusel: eneseteenendamisel iseseisvumine ja vastutamine, tegevuste vahendites valikute olemasolu ja võimaldamine, suhtlemises ja koostöös vastastikune lugupidamine ja hoolimine, silmaringi ja mõtlemist toetava kirjanduse, väljasõitude ja kultuuriürituste pakkumine, terviseteadlikkuse ja tervist toetavate harjumuste kujundamine. Üldoskused peegelduvad ja kujunevad kõigis tegevustes ning määravad toimetuleku ainevaldkondades.

Ainevaldkondade temaatiline aastaring võib igale lasteaia vanusegrupile olla üldistatult samane, kuid õppijate ülesanded erinevad raskusastmelt ja toimub õppesisu arendamine. Selline aastaringi ülesehitus on liitvanuselistes rühmades vältimatu, sest rühma laste igale vanusele eraldi tegevusteks ei ole päevakavas aega ega rühmas rohkem korraldajaid. Allpoolnimetatud eesmärkideni jõudmine eeldab õpitu kordamist ja lihtsamalt keerulisemale liikumist. Õppetegevused peavad olema köitvad, mille eelduseks on mängulisus ja vaheldusrikkus.

3.1 Üldoskuste arendamine ja eesmärk

Laps omandab üldoskused peamiselt igapäevategevustes ja suhtlemisel. Lasteaias tuleb lastele aktiivseks tegutsemiseks luua valikuid ja koos tegutsedes saata tegevusi kõnega. Lapse õppimise eelduseks on heaolu- ja turvalisuse tunne ja kuna iga laps õpib oma rütmis, tuleb võimaldada aega ja tähelepanu nii palju, kui keegi vajab. Laste eripära väärtustades tuleb igaühe üldoskuste kujundamiseks leida temale sobiv lahendus.

Kõige loomulikum viis koolieelses eas lapse üldoskuste kujundamiseks on mäng. Vaba mäng, kuhu kuuluvad rollimängud, ehitusmängud ja lavastusmängud, peab lasteaias jääma lapse põhitegevuseks. Reeglitega valmismängude valikusse kuuluvad lauamängud, liikumismängud ja sõnalised mängud. Tegevustes igaühe loovuse võimaldamine, reeglite järgimine ja suhtlemisel emotsioonidega toimetuleku harjutamine on üldoskuste arengu võtmekohad.

3.1.1 Mänguoskused

Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet ja uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid.

Eesmärgiks on, et laps

1. tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
2. rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid;
3. algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu;
4. täidab mängudes erinevaid rolle;
5. järgib mängureegleid ning õpib reegleid teistele selgitama;
6. suudab mängu käigus probleeme lahendada;
7. jõuab mängukaaslastega valikutes kokkuleppele;
8. tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;

9. kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

3.1.2 Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskus - see on oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse, milleks on taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine, emotsioonid ja motivatsioon.

Õpioskus - see on suutlikkus hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskuste aluseks on tunnetusoskused.

Eesmärgiks on, et laps

1. saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg);
2. tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
3. mõtleb kaemuslik-kujundlikult ja verbaalselt;
4. saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt;
5. kasutab arutlevat dialoogi;
6. tegutseb sihipäraselt, keskendub tegevusele kuni pool tundi;
7. kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi;
8. viib alustatud tegevused lõpuni;
9. tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
10. soovib õppida, uurida, esitab küsimusi, avastab ja katsetab;
11. rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
12. kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

3.1.3 Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed oskused - need on oskused teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Eesmärgiks on, et laps

1. püüab mõista teiste inimeste tundeid;
2. ning arvestab teiste tundeid oma käitumises ja vestluses;
3. tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
4. hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
5. osaleb rühma reeglite kujundamisel;
6. oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
7. loob sõprussuhteid, selgitab oma seisukohti;
8. saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
9. teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
10. mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
11. järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;

3.1.4 Enesekohased oskused

Enesekohased oskused - see on suutlikkus eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone ning juhtida oma käitumist. Tugevamateks emotsioonideks on rõõm ja viha.

Eesmärgiks on, et laps

1. suudab oma emotsioone kirjeldada ning neid sobival viisil väljendada;
2. kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi, väärtustab iseennast;
3. oskab erinevates olukordades sobivalt käituda;
4. muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
5. algatab mängu ja tegevusi iseseisvalt;
6. tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
7. teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
8. saab hakkama eneseteenindamisega ja kujunevad tööharjumused;
9. kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult;
10. Tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

3.3 Ainevaldkondade eesmärgid ja sisu

Õppe- ja kasvatustegevuse elust ning keskkonnast tulenev temaatika lõimitakse erinevates tegevustes: liikumis-, muusika- ja kunstitegevused, kuulamine ja kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, võrdlemine ning modelleerimine. Sisu ja eesmärgid arvestades on lasteaia õppetegevus seitsmes ainevaldkonnas: mina ja keskkond, keel ja kõne (vajadusel eesti keel kui teine keel), matemaatika, kunst, muusika, liikumine.

3.3.1 Mina ja keskkond

Mina ja keskkond temaatika seob lasteaia õppe- ja kasvatustegevused tervikuks ja sisu lõimitakse teiste valdkondadega. Elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev õppesisu arvestab looduse rütmi, kultuurikeskkonna tähtpäevi ja aktuaalseid teemasid.

Eesmärgiks on, et laps

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) tunneb ja austab eesti kultuuritraditsioone ja riiki;
- 4) tunneb huvi ja peab lugu maailma teistest rahvustest;
- 5) väärtustab enda ja teiste tervist, käitub tervislikult ning ohutult;
- 6) hindab keskkonnahoidlikku mõtteviisi ja tegevust;
- 7) märkab nähtusi ja muutuseid looduses.

Sisu

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu; lasteaed, kool, ametid; kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas; üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; inimkeha ja tervis, toitumine; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus ja ilmastik; muutused looduses aastaringis ja maailma eri vööndites; inimese tegevus ja mõju looduses;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, tehnika, jäätmed, transpordivahendid, liiklusohutus, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

3.3.2 Keel ja kõne

Keel ja kõne on igapäevaelu ja lasteaia kõigi õppevaldkondade osa. Kõnevilumuse, sõnavara ja kõnekultuuri arendamiseks kasutame lasteaias palju lastekirjandust, pildivaramut ja arutelu, lavastusi ja loovmänge. Oluline on toetada ka lapse sisekõne, s.o mõtlemise arengut. Lugema-kirjutama õppimine algab lapsel õigest hääldusest ja häälikute eristamisest sõnades. Kõneravi vajadusel on lapsele abiks logopeed.

Eesmärgiks on, et laps

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, grammatilisi vorme ja lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu;
- 4) omandab lugemise ja kirjutamise esmased oskused;
- 5) suudab algatada igapäevavestlust.

Sisu

- 1) hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks;
- 4) lastekirjandus ja väikevormid (vanasõnad, mõistatused jms).

3.3.3 Eesti keel kui teine keel

Teisest keelekeskkonnast lasteaeda tulnud lapsele toimub eesti keele õpetamine rühmas, vajadusel kaasatakse eripedagoog.

Võimalusel kaasata lapsevanemaid ja vajadusel tekitada huvi keeleõpingute vastu.

Eesmärgiks on, et laps

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) õpib kuulama ja tajuma eesti keele kõla;
- 3) mõistab ja kasutab eesti keele sõnavara ja lihtsamaid väljendeid;
- 4) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega.

Sisu

- 1) kasutada igapäevastes tegevustes ja suhtlemisel eesti keelt;
- 2) toetada sõnalist suhtlemist konteksti kaudu (nt ümbritsevad esemed, lavastus);
- 3) kaasata erinevaid meeli, näitlikustamist, miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni;
- 4) kuulata ja laulda kaasa lihtsamaid eestikeelseid lastelaule;
- 5) kasutada eestikeelsete liisusalmide ja häälikute lõbusat rütmilist kordamist;
- 6) julgustada õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel;
- 7) luua lapsi huvitavaid sõnalisi olukordi ja pakkuda põnevaid näitlikke vahendeid;
- 8) korrata õpitut erinevates suhtlussituatsioonides, teistes tegevustes;
- 9) vestelda lapse kogemustest, mängides ja pilte vaadates rikastada sõnavara;
- 10) lugeda ette lastekirjandust, alustades lihtsamatest tekstidest;
- 11) tutvustada ja õpetada peast ütlema eestikeelseid salme, tunnustades esitust;
- 12) suunata kõne õigete mudelite ja häälduse kasutamisele delikaatselt.

Eeldatava tulemusena 7-aastane teisest keelekeskkonnast tulnud laps

- 1) mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;

- 2) tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru korraldusest ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- 6) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- 7) oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi.

3.3.4 Matemaatika

Laps vaatleb-uurib esemeid ja nähtuseid ning tunnetab neid erinevate meeltega. Õpetame neid kirjeldama, kasutades matemaatilisi mõisteid. Arusaamine tugineb käelistele, sõnalistele ja mõttelistele tegevustele, mille abil kujuneb ruumis ja ajas orienteerumine. Numbrite ja arvutamise eelkuseks on hulkade võrdlemisoskus.

Eesmärgiks on, et laps

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- 3) tunneb ja järjestab lihtsamaid ajamõisteid;
- 4) kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 5) mõistab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 6) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 7) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 8) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Sisu

- 1) hulgad ja hulkade võrdlemine;
- 2) loendamine, arvud ja arvutamine ning numbrid;
- 3) järjestamine erinevate tunnuste alusel;
- 4) rühmitamine ühiste tunnuste alusel;
- 5) suurused ja mõõtmine: pikkus-, mass-, raha- ja ajaühikud;
- 6) geomeetrilised kujundid (ruumilised, tasapinnalised).

3.3.5 Kunst

Kunstitegevuse lõimimine teiste õppevaldkondadega võimaldab nädala temaatika huvitavalt sisse juhatada ja teadmisi korrata. Kunstitegevuses tutvustatakse erinevaid kunstitehnikaid, värve ja kujundeid, kuid oluline on seejuures loovuse võimaldamine. Kunstitegevuseks vajalikke pädevusi arendatakse lasteaias voolides ja vormides, lõigates-rebides-kleepides, joonistades ja maalides, meisterdades ja kokates.

Eesmärgiks on, et laps

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid, kirjeldab nähtut.

Sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine: vestlused kunstiteostest.

3.3.6 Muusika

Muusikategevusi korraldab sellekohase hariduse saanud muusikaõpetaja. Muusikat, laule ja rütmikat lõimitakse ka teistes õppe- ja kasvatustegevustes. Muusika on olulisel kohal lasteaia pidulikel sündmustel, kus õpitu tulemusi tutvustatakse.

Eesmärgiks on, et laps

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) väljendab ennast loovalt laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Sisu

- 1) emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) muusikalis-loominguliste võimete arendamine;
- 3) kultuurilis-sotsiaalse aktiivsuse ning väärtushinnangute kujundamine;
- 4) individuaalsete eelduste arvestamine, eduelamuste võimaldamine;
- 5) muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, rütmiharjutused;
- 6) muusikalis-rütmiline liikumine, laulumängud ja tantsud;

3.3.7 Liikumine

Soovime lastele anda sporditeadmisi ja sportimise kogemusi, arendades nende kehalist võimekust (vastupidavust, osavust, kiirust, painduvust ja jõudu) ja koordinatsiooni ning tugevdada tahtejõudu, esinemisjulgust, koostööoskust.

Eesmärgiks on, et laps

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib spordi hügieeni- ja ohutusnõudeid sportimisel.

Sisu

- 1) liikumisalased üldteadmised (sporditerminoloogia, spordialad, spordivahendid ja nende õige ja ohutu kasutamine, tuntud sportlased) - arendavad teadlikkust ja silmaringi spordist;
- 2) põhiliikumised ja kombinatsioonide harjutamine (kõnd ja jooks; roomamine ja ronimine; hüppamine ja hüplemine; viskamine ja püüdmise; veeremine ja keerutamine; ripped ja kiikumine) - arendavad kehalist võimekust;

- 3) sportlik-arenduslikud liikumisviisid (jalgrattasõit, kelgutamine, suusatamine) - rikastavad lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi;
- 4) liikumismängud ja pallimängud - toetavad ruumilist orienteerumist ja liikumise soovi emotsionaalselt, õpetavad reeglitega arvestamist ja organiseerimist, võidu ja kaotuse tunnetega toimetulekut;
- 5) rütmika ja võimlemisharjutused - arendavad liikumise vilumust ja rühti, toetavad lihaste sihipärast arendamist ja paindlikkust, kujundavad loovust ja kokkulepitud liigutuste kordamisel mälu ja koostööoskust.

4. LASTE EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED

Lapsed ei ole ja ei peagi olema ühesuguse arengu rütmiga. Allpool nimetatud pädevused annavad orienteeruva mõistmise lasteaiaaeglaste laste arengust erinevates vanusegruppides. Lasteaias on noorimad lapsed 1,5 aastased ning seetõttu alustame arengu tulemuste eeldamist, kui laps on 2-aastane. Mida noorem laps, seda kiirem ja mitmekülgsem on areng. Kohustuslik kooliiga on 7-aastaselt ja laste arengutulemuse kriteeriumite loetelu selle vanusega käesolevas õppekavas lõpeb. Mina ja keskkond valdkonnas on eraldi välja toodud õppe- ja kasvatustegevuse prioriteetne osa - tervisekasvatus. 6 - 7 aastaste eeldatavad pädevused on aktuaalsel suunal, milleks on meediakasvatus.

4.1. Eeldatavad tulemused 2-aastaselt

4.1.1 Üldoskused

MÄNGUOSKUSED

- tunneb mängulisest tegutsemisest rõõmu;
- mängu alustamiseks vajab täiskasvanu abi;
- oskab kasutada mängudes erinevaid vahendeid täiskasvanu abiga;
- mängib teiste lastega lihtsamaid rollimänge.

TUNNETUS –JA ÕPIOSKUSED

- hangib ümbrusest aktiivset uut infot;
- keskendub ühele tegevusele lühikeseks ajaks;
- loob tegevuse kaudu seoseid kõnega;
- suhtleb 1-2 sõnaliste lausetega;
- räägib ja saab aru sellest, mida ta tajub;
- tunneb huvi pildiraamatute vastu;
- kuulab lühemaid ja lihtsamaid lugusid;
- sobitab erinevaid materjale ja esemeid;
- oskab asju rühmitada välimuse ja omaduse järgi.

SOTSIAALSSED OSKUSED

- oskab paluda ja tänada mõnikord meeldetuletusel;
- mõistab keeldu – ei tohi, ära tee jne.;
- matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet;
- toetub võõrastega suheldes tuttavale täiskasvanule;
- tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti.

ENESEKOHASED OSKUSED

- teab oma eesnime;
- väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti;
- teadvustab ennast, kasutab mina vormi;
- sööb ise lusikaga ja joob tassist;
- küsib wc-sse;
- püsib kuiv päevase magamise jooksul;
- oskab ennast ise riidesse panna ja lahti võtta valdavalt iseseisvalt;
- oskab vältida ohtu.

4.1.2 Mina ja keskkond

Sotsiaalne keskkond

1. Ütleb vastuseks nime küsimusele oma eesnime.
2. Tunneb ennast ära fotodel, korrastab end peeglist vaadates.
3. Vastab küsimisel oma perekonna liikmete ja koduste loomade kohta.
4. Annab mõista oma soovidest ja tähelepanekutest.
5. Orienteerub ja liigub iseseisvalt tuttavas keskkonnas.
6. Osutab kus on mängu-, magamis- ja söögikoht, pesemisruum, wc ning saal.
7. Lohutab täiskasvanu suunamisel haiget saanud mängukaaslast.
8. Matkib täiskasvanu eeskujul enimtuntud elukutsete tegevust ja töövõtteid.
9. Asetab meeldetuletamisel töövahendid kokkulepitud kohta.
10. Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu.
11. Matkib täiskasvanu eeskujul lihtsamaid rahvakombeid, liikumisi, ilmeid.
12. Jagab rõõmu oma sünnipäevast, jõuludest, kingitustest.
13. Teab mõistete hea ja halb tähendust, on häiritud halvast hinnangust enda suhtes.
14. Edastab tervituse ja hüvastijätku (nt lehvitab), võib vajada meeldetuletust.
15. Järgib meeldetuletusel reegleid (nt räägime vaikse häälega, rühmas kõnnime).
16. Osutab küsimisel lihtsamatele toiduainetele (nt piim, leib, õun, kartul).
17. Teab ja väldib esemeid, mis võivad haiget teha (nt nuga, kuum jook).
18. Suunamisel hoolitseb hammaste eest, peseb käsi ja nägu ning kuivatab end.
19. Teab kehaosi: pea, käed, jalad, silmad, suu, nina ja kõrvad.
20. Riietub täiskasvanu juhendamisel, vajab abi lukuga, nõõpimisel, sidumisel.
21. Märkab õues teisi lapsi ja soovib nendega koos tegutseda.
22. Püsib õues selge märgistusega kokkulepitud territooriumil.

Tehiskeskkond

1. Tunneb jalutuskäigul ära oma kodu, lasteaia ning tuttavad teenindusasutused.
2. Osutab küsimisel enim kasutatavatele kodumasinadele, kordab nende nimetusi.
3. Oskab küsimisel nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev).
4. Teab, mida tähendavad valgusfoori värvid ja oskab neid mängus arvestada.
5. Ületab täiskasvanu kõrval sebra märgistusega tee rahulikult kõndides.
6. Arvestab, et pimedal ajal tuleb end liikluses nähtavaks teha abivahenditega.
7. Matkib täiskasvanu eeskujul ja suunamisel keskkonna korrastus toiminguid.
8. Viskab prügi ettenähtud kohta, võib vajada meeldetuletust.

Looduskeskkond

1. Tunneb rõõmu õues ja looduskeskkonnas viibimisest.
2. Nimetab keskkonnas kohatud putukaid temale õpetatud nimetuste järgi.
3. Osutab küsimisel liivale, kividele, mullale, puule, lillele, murule.
4. Nimetab tuntumaid kodu- ja metsloomi temale õpetatud nimetuse järgi.

5. Leiab pildilt ja mänguasjade seast küsitud looma, linnu, putuka, kala, konna.
6. Osutab küsimisel looma erinevatele kehaosadele (pea, saba, käpad).
7. Läbib õpetaja suunamisel lihtsama loodusraja, õpib märkama loodusobjekte.
8. Uurib luubiga looduses leiduvaid taimi, kive, putukaid, tigu.
9. Leiab õppekäigul puu või lille ning ühildab puu lehe või õie sarnase pildiga.
10. Teab, et öösel on pime ja päeval valge ja osutab küsimisel Kuule ja Päikesele.
11. Nimetab üksikuid talvele ja suvele iseloomulikke ilmastikuolusid ja nähtusi.
12. Matkib täiskasvanu eeskujul liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi.
13. Korjab täiskasvanu suunamisel looduslikku materjali.
14. Hoolib loodusest (ei talla, ei murra asjatult, osaleb lindude toitmisel, kastab taimi).
15. Teab, et taimed, loomad ja inimesed vajavad kasvamiseks vett ja toitu.

Tervisekasvatus

1. Kujunevad esmased korraharjumused ja iseseisvumine.
2. Peseb käsi enne sööki ja peale WC-s käimist.
3. Peseb vajadusel pärast sööki oma nägu, vajadust hindab peeglist.
4. Arenevad liigutused, koordineatsioon, tasakaal.
5. Õpib märkama korda ja puhtust ümbritsevas.
6. Teab, et maas vedelevad mänguasjad tekitavad komistamise ohu.
7. Tutvub enda ja teda ümbritsevate inimeste eluviisidega.
8. Kujuneb arusaam, et hea on olla terve ja puhas.

4.1.2. Keel ja kõne

Suhtlemine

1. Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal.
2. Kasutab suheldes osutamist, noogutamist, pearaputust ja üksikuid sõnu.
3. Tuttavat situatsiooni või objekti kirjeldab seda siduva hääliitsuse või silpidega.
4. Mõistab ja täidab lühikesi (2-4-sõnalisi) korraldusi tuttavas situatsioonis.

Grammatika

1. Kasutab grammatiliselt vormistamata 1-2- sõnalisi lauseid (nt *Miku õue*)
2. Kasutab käände- ja pöördvormi juhulikult ja täiskasvanu suunamisel.
3. Väljendab kõnes suhteid: eitus (*ei taha*), kuuluvust (*tädi lusikas*), asukohta (*emme siia*), omadust (*auto katki*), subjekti-objekti suhet (*issi anna pall*).

Sõnavara

1. Kasutab kogemustega seostuvaid sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis.
2. Kasutab nimi- ja tegusõnu (nt *näu pro kiisu, anna, opa pro võta sülle*), ase- ja määrsõnu (nt *siia, seal, nii*).
3. Mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas situatsioonis.

Hääldamine

1. Hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna.
2. Hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid (nt a,e,i,o,u,p,m,t,l).

Lugemine kirjutamine ja lastekirjandus

1. Vaatab täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.

4.1.3. Matemaatika

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

1. Juhendamisel leiab etteantud esemete hulgast teise samasuguse eseme (nt sama värvi pall).

2. Leiab erinevate esemete hulgast üks kuni kaks täiskasvanu kirjeldatud eset (nt kolme erineva nuku hulgast – leia sinise kleidiga nukk; erinevate mänguasjade hulgast – leia kaks karu).
3. Juhendamisel osutab esemetele, mida on üks ja mida on palju.

Suurused ja mõõtmine

1. Juhendamisel eraldab etteantud esemete hulgast suurema või väiksema eseme.

Geomeetrilised kujundid

1. Leiab juhendamisel katsetuste kaudu sarnase kujundi üks - ühese vastavuse teel (nn toppimismängud).

Orienteerumine ajas

1. Mõistab öö ja päeva erinevusi ning matkib ööle ja päevale omaseid tegevusi oma mängus.

Orienteerumine ruumis

1. Juhendamisel paigutab esemeid üksteise sisse, peale.
2. Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub üleval-all, ees-taga, kõrval.

4.1.4. Kunst

1. Soovib osaleda kunstitegevuses, tegutseda kunsti vahenditega.
2. Jäljendab lihtsamaid kunstivahendite käsitlemise liigutusi individuaalsel juhendamisel või väikeses lastegrupis.
3. Väljendab positiivset emotsiooni töö valmimise järgselt.
4. Kritiseldab maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust.
5. Osutab küsimisel põhivärvidele (kollane, punane, sinine).
6. Joonistab vaid selleks ettenähtud kohta.
7. Juhendamisel muljub voolimismaterjali, mängib savitüki kuju muutmisega.
8. Juhendamisel tükeldab savi ja plastiliini ning vajutab voolimismassi auke.
9. Rullib ja vormib voolimismassina liivataignast, innustub isetehtud küpsistest.
10. Kritiseldab liikuva ja vaba käega. Juhendamisel tõmbab joonistusvahenditega jooni.
11. Hoiab meeldetuletamisel paberit kinni ja joonistab vaid selleks ettenähtud kohta (nt paber, asfalt).
12. Maalimisel kannab värvi õpetaja antud värvise pintsliga paberile spontaansete, teadvustamata liigutustega.
13. Jätab paberile jäljendeid õpetaja värviga kaetud svammiga, templiga jne.
14. Juhendamisel teeb näpuvärvidega paberile erineva suunaga sirgeid, kaarjaid jne jooni.
15. Meisterdamisel laob vahendid üksteise peale, järgi, kõrvale jne.
16. Juhendamisel kortsutab pehmet paberit, rebib pabeririba küljest tükke, aitab paberist välja lõigatud kujundid liimiga kaetud paberile.

4.1.5. Muusika

1. Kuulab, jälgib õpetaja laulu.
2. Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.
3. Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).
4. Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapilli (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).

4.1.6. Liikumine

1. Ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste.
2. Kõnnib piiratud pinnal.
3. Säilitab kõndides ja joostes sihi.
4. Hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda.
5. Mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni ja jooksumänge.
6. Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi.
7. Jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel.
8. Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskudes.
9. Kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil.
10. Sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi.

4.2. Eeldatavad tulemused 3-aastaselt

4.2.1 Üldoskused

MÄNGUOSKUSED

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline sellele keskenduma;
- mängib mõnda aega teiste lastega ja järgib lihtsamaid reegleid;
- tegutseb konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;
- algatab erinevaid mängu ja arendab sisu täiskasvanu abiga;
- oskab kasutada mängudes erinevaid vahendeid;
- kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälupilte lihtsas mängus.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

- plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga;
- plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;
- on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;
- osaleb dialoogis, jälgib lihtsaid lookesi;
- mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava selgitusega;
- rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;
- omab ettekujutust arvu mõistest ja värvuste nimetustest;
- leiab võrreldes asjades ühiseid ja erinevaid jooni ja nendevahelisi seoseid;
- esitab info saamiseks küsimusi;
- omab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi kogemuse ja aktiivse tegutsemise kaudu;
- vajab oma tegevusele tagasisidet.

SOTSIAALSED OSKUSED

- saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;
- osaleb täiskasvanuga ühistegevuses, jälgib teisi lapsi, tegutseb nendega kõrvuti;
- jagab mõnikord oma asju ka teistega;
- loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos;
- algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel;
- täidab igapäevaelu rutiini;
- järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid;
- eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

ENESEKOHASED OSKUSED

- osaliselt on kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
- väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;

- võib karta tundmatuid ja uusi asju;
- tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada;
- üritab oma soove ja plaane täide viia;
- enesekindlus on kõikuv, selle saavutamiseks vajab tunnustust, rutiini, reegleid.

4.2.2. Mina ja keskkond

Sotsiaalne keskkond

1. Ütleb vastuseks nime küsimisel oma eesnime.
2. Ütleb vanuse küsimisel oma ea arvuna või näitab seda sõrmedel.
3. Teab enda sugu, nimetab enda õdesid ja vendi.
4. Nimetab küsimisel mõne rühmakaaslase ja õpetajate nimesid.
5. Nimetab küsimisel oma pereliikmete koduseid toimetusi ning matkib neid.
6. Asetab töövahendid kokkulepitud kohta.
7. Teostab ettenäitamisel lihtsamaid töövõtteid nii toas kui õues.
8. Nimetab erinevaid toite ja sööb iseseisvalt.
9. Nimetab erinevaid kehaosi (sh ka põlved, varbad, sõrmed, kannad, päkad).

Tehiskeskkond

1. Osutab küsimisel autoteele, kõnniteele ning teab, kus inimesed liikleavad.
2. Teab, miks autoteed peab ületama ettevaatlikult.
3. Teab, et toas räägime vaikselt ja ei jookse ning asjadel on oma koht.
4. Nimetab suunamisel ohtlikke esemeid.
5. Meeldetuletamisel tervitab, jätab hüvasti, tänab ja palub.
6. Nimetab oma mängukaaslasi.
7. Lohutab eakaaslasi ning teab, miks ei tohi haiget teha.
8. Osutab jalutuskäigul kodukoha tuntumatele asutustele.
9. Osaleb õppekäigul ja järgib kokkulepitud reegleid.
10. Leiab ümbritsevast keskkonnast (nii toas kui õues) Eesti lipu.
11. Leiab värvi kogumikust Eesti lipu värvid.

Looduskeskkond

1. Nimetab tuttavaid puu- ja köögivilju (nt õun, pirn, porgand, kurk, tomat).
2. Osaleb õppekäigul aiamaale ja vaatleb huviga seda keskkonda.
3. Nimetab tuntud koduloomi ja suunamisel matkib nende hääliitsusi.
4. Nimetab tuntumaid metsloomi (karu, siil, orav, hunt, rebane, põder).
5. Nimetab tuntud loomade iseloomulikke tunnuseid ja kehaosi.
6. Eristab küsimisel putukaid (sipelgas, sääsk, mesilane, lepatriinu).
7. Teab, et kala elab vees ja linnud lendavad.
8. Nimetab ja tunnetab vett, lund, jääd.
9. Osutab küsimisel soojale ja külmale (nt vesi, radiaator).
10. Leiab lähiümbrusest kive, liiva, mulda ning kasutab neid oma mängus.
11. Osutab õppekäigul metsas objektidele, et kuulata täiskasvanu selgitusi.
12. Kirjeldab ilmastikunähtusi (vihma v. lund sajab, päike paistab, tuul puhub).
13. Selgitab, kes elab õues olevas pesas ja pesakastis (kurepesa, linnumaja).
14. Märkab looduses prahti ja toob selle suunamisel kokkulepitud kogumiskohta.

Tervisekasvatus

1. Tunneb enda kehaosi (pea, käed, jalad, kõht).
2. Tunneb rõõmu looduses/õues viibimisest.
3. Oskab käsi pesta ja kuivatada, nimetab kasutatavaid vahendeid.
4. Tunneb hammaste hooldamise vahendeid ja peseb hambaid täiskasvanu abiga.

5. Omab harjumust kasutada tualetti.
6. Nimetab tuntumaid toiduaineid ja aedvilju.
7. Sööb teisi segamata, annab teada, kui soovib toitu juurde.
8. Teab, mis hea, mis halb, mis tunded on hirm, rõõm, kurbus.
9. Suhtleb sõbralikult täiskasvanute ja teiste lastega, ütleb „tere“, „head aega“.
10. Teab kodus olevaid ohte ja ohtlikke asju (kuum vesi, käärid, nuga, triikraud...).
11. Tunneb liikumist kergendavaid vahendeid: tõukeratas, jalgratas, kelk, käru.
12. Oskab liiklusteemalise pildi järgi nimetada tegevusi pildil.
13. Oskab ohutult liikuda rühma ruumis ja õues mängualal.

4.2.3. Keel ja kõne

Suhtlemine

1. Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab soovi, vastab küsimusele lausetega.
2. Kommenteerib enda ja /või kaaslaste tegevust 1-2 lausega.
3. Kasutab erinevat intonatsiooni sõltuvalt eesmärgist.
4. Loeb peast või kordab järele 1-2realisi luuletust.
5. Mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuste ja tegevustega.
6. Väljendab oma soove ja vajadusi lausungiga, küsib infot ja selgitusi.
7. Suhtleb aktiivselt tegevuse ja esemelise mängu käigus.
8. Räägib endast *mina vormis*.
9. Kasutab suhtlemisel mitteverbaalseid viise: žeste, näoilmet, osutamist.

Grammatika

1. Mõistab ja kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid.
2. Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme nende põhitähendustes.
3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (*Joonista! Istu!*).
4. Kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi oleviku vorme (*sõidab, laulavad*).
5. Kasutab kõnes ma- ja da- tegevusnime (*hakkame mängima, ei taha mängida*).

Sõnavara

1. Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi.
2. Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega laps on kokku puutunud.
3. Kasutab kõnes värvi, suurust jt tuttavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu.
4. Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided).
5. Kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks.

Hääldamine

1. Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.
2. Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ ü).

Lugemine, kirjutamine ja lastekirjandus

1. Vaatab pildiraamatuid: keerab lehte, osutab ja kommenteerib tuttavat.
2. Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste.
3. Eristab kuulamise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt tass-kass, pall –sall, tuba – tupp), osutab pildile või objektile.

4.2.4. Matemaatika

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

1. Rühmitab esemeid sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms.) järgi hulgaks.
2. Leiab erinevate esemete hulgast *palju* ja *üks*.

3. Loendab asju kolme piires ning vastab küsimustele *mitu on?*

Suurused ja mõõtmine

1. Näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur – väike).

Geomeetrilised kujundid

1. Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel.

2. Kompimise ja veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid.

Orienteerumine ajas ja ruumis

1. Vestleb *ööle* ja *päevale* iseloomulikust tunnusest ning matkib tegevusi mängus.

2. Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub *ülal* – *all*, *kõrval*, *ees* – *taga*.

4.2.5. Kunst

1. Annab oma tööle nimetuse.

2. Näitab tulemust (olgu see tuntav ja tähenduslik või mitte) teistele kui oma teost.

3. Aitab töökohta ette valmistada ja töö lõpetamise järel ära koristada.

4. Leiab juhendamisel ümbritsevate esemete ja nähtuste hulgast ideid.

5. Leiab konkreetset värvi (punane, kollane, sinine, roheline) eseme teiste antud esemete (mänguasjade, pliiatsite, paberite, plastiliini pulkade vms) hulgast.

6. Tunneb rõõmu erinevate vormide loomisest (savist, liivast, lumest) ja äratuntav vorm ega tähendus pole peamine.

7. Kaunistab (täppidega, joontega) mitmesuguseid etteantud ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid.

8. Vaatleb pilte, näidistöid, raamatu illustratsioone; osutab enda jaoks tähtsatele objektidele, nähtustele ning nimetab neid.

9. Voolimisel muljub ja näpistab, juhendamisel rullib ja veeretab voolimismaterjale (savi, plastiliin).

10. Surub sõrme või pulgaga pehmesse materjali auke, teeb pinnale jooni.

11. Joonistamisel tõmbab iseseisvalt jämedate materjalidega (rasvakriidid, pehmed pliiatsid jne) erinevaid jälgi (täpid, jooned: vertikaalsed, horisontaalsed, lainelised, katkendlikud, spiraalsed), püsides paberil.

12. Meeldetuletamisel hoiab õigesti pliiatsit jt joonistusvahendeid.

13. Juhendamisel võtab pintsliga värvi, loputab pintsli vees.

14. Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe.

15. Teeb näpuvärvidega punkte ja jooni.

16. Vajutab templiga erinevatele pindadele (nt paber, kartong) jäljendeid.

17. Kasutab templina looduslikku materjali või toiduaineid.

18. Meisterdamisel kortsutab pehmet paberit, rebib paberiribadest tükke. Puistab õpetaja poolt liimiga kaetud paberile paberitükke, seemneid vms.

19. Asetab alusele ja surub kinni õpetaja poolt liimiga kaetud paberist kujundid, puulehed vms (nt lehed puule).

4.2.6. Muusika

1. Huvitub laululistest tegevustest. Püüab õpetajaga kaasa laulda, esialgu silpe ja sõnu, siis laululõike, refrääni.

2. Osaleb laulude esitamisel, plaksutades, liikudes, lauldes kaasa.

3. Reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule.

4. Liigub juhendamisel, arvestades muusika pulssi ja meetrumit: kõnd-jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi jalaga koputades, keerutab (paarilisega).

5. Mängib muusika kuulamisel rütmipille: randmekuljused, marakad, kõlapulgad.

4.2.7. Liikumine

1. Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided.
2. Arvestab aktiivses tegevuses rühmakaaslastega.
3. Sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega.
4. Teeb harjutusi ettenäitamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslastega.
5. Sooritab painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.
6. Sooritab põhiliikumisi: kõnnib, kükitab, painutab, jookseb ja hüpleb rütmiliselt.
7. Säilitab liikumisel tasakaalu, seda nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.
8. Sooritab vastavalt muusikale liigutusi erinevas tempos õpetaja juhendamise järgi.
9. Mängib matkiva sisuga 1–2 reegluga kõnni- ja jooksumänge.
10. Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.
11. Veab tühja kelku ja sõidab kelgul iseseisvalt nõlvakust alla.
12. Matkab õpetajaga või vanematega looduses.
13. Teeb kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.

4.3. Eeldatavad tulemused 4-aastaselt

4.3.1. Üldoskused

MÄNGUOSKUSED

- Tunneb mängust rõõmu, on suuteline mängule keskenduma.
- Rakendab mängudes tuttavaid kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast.
- Algatab erinevaid mängu ja arendab sisu täiskasvanu abiga.
- Osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes.
- Huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas.
- Saavutab mängukaaslastega kokkuleppe täiskasvanu abiga.
- Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

- Oskab oma mängutegevusi planeerida ja organiseerida, tegutseb iseseisvalt.
- Plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme.
- Kõne toetub mälule.
- Saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest.
- Järgib lihtsaid reegleid.
- Liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi.
- Saab aru arvu mõistest, huvitub pildiraamatus tähtedest.
- Omandab teadmisi kogetud praktika, emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.

SOTSIAALSED OSKUSED

- Väärtustab oma saavutusi, vajab tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu.
- Püüab vahel teisi lapsi abistada ja lohutada.
- Osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, eelistab üht mängukaaslast.
- Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet.
- Saab aru lihtsamatest käitumisreeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses.

ENESEKOHASED OSKUSED

- Väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, soove, tahtmisi ja seisukohti.
- Tahab olla iseseisev, püüab jõuda kokkuleppele.
- Saab hakkama eneseteenindamisega: riietub, sööb, joob iseseisvalt.
- Kujunenud on tualetiharjumused, tuleb enamasti ise WC-s toime.

- Teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi teistel.
- Seab endale eesmärged ja pingutab selle nimel.
- Saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest.

4.3.2.Mina ja keskkond

Sotsiaalne keskkond

1. Ütleb küsimisel oma vanemate eesnimed ning teab vanavanemate nimesid.
2. Loob lühiajalisi sõprussuhteid.
3. Kirjeldab erinevate ruumide otstarvet lasteaias (saal, võimla, köök, pesuruum).
4. Nimetab küsimisel erinevaid elukutseid nende tegevuse alusel (nt pagar küpsetab saia, arst ravib haiget, õpetaja õpetab, bussijuht sõidutab).
5. Tutvub lasteaias erinevate elukutsetega (nt koristaja, kokk, kojamees).
6. Enne uue tegevuse alustamist korrastab eelneva koha.
7. Paneb iseseisvalt oma riided ettenähtud kohta.
8. Selgitab, miks peab ennast kammima ja pesema, järgima hügieeni nõudeid.
9. Rakendab iseseisvalt põhilisi viisakusreegleid, arvestab käitumisreegleid.
10. Märkab abivajajat ning lohutab omaalgatuslikult kaaslast.
11. Selgitab kuulnud loo tegelaste käitumise põhjal „hea“ ja „halva“ tähendust.
12. Kirjeldab, mille poolest inimesed on erinevad (nt. kasv, juuksed, rahvus).
13. Nimetab kodukoha tuntumaid asutusi (kool, kauplus, postkontor, vallavalitsus).
14. Nimetab riigi nime, kus ta elab.
15. On ühises rollis rahvakalendri tähtpäevadel: nt. mardi-, kadri- ja vastlapäev.

Tehis keskkond

1. Kirjeldab helkurit ja põhjendab selle kandmise vajalikkust.
2. Selgitab, miks teedel on ülekaigurajad (sebrad) ja valgusfoorid.
3. Nimetab sõiduvahendeid: ratas, mootorratas, auto, veoauto, kraana, buss.
4. Eristab erisõidukeid välimuse järgi: kiirabi, politsei, tuletõrje.
5. Selgitab, et reeglid on vajalikud ohutuse tagamiseks.
6. Nimetab kohti ja esemeid ümbritsevas keskkonnas, mis võivad olla ohtlikud (nt. trepid, rõdu, aknad, kuum toit, lahtine tuli, ravimid, käärid, kraavid).
7. Katab lauda, toob oma nõud pärast söömist, sööb noa ja kahvliga.
8. Nimetab köögitehnika vahendeid ja teab, milleks nad on vajalikud.
9. Nimetab esemed, mis on valmistatud puidust, plastmassist.
10. Nimetab tööriistu, matkib nendega töötamist.

Looduskeskkond

1. Kirjeldab, mida tuttavatest köögi- ja puuviljadest valmistada saab.
2. Kirjeldab, mis toimub lehtpuude lehtedega sügisel ja kevadel.
3. Eristab okaspuid lehtpuudest ning märkab neid õppekäigul.
4. Nimetab seene osadena kübara ja jala ning märkab neid looduses.
5. Kirjeldab loomade erinevaid elupaiku ja elamisviise.
6. Nimetab lindude ja loomade kehaosi (nokk, tiivad, käpad, saba).
7. Küsimisel kirjeldab, et suvel on soe ja talvel külm.
8. Selgitab, et lumi ja jää muutuvad sulades veeks ning osaleb vastavas katses.
9. Kirjeldab vaatlemisel (uurimisel) savi ja kasutab seda õppetöös.
10. Kirjeldab metsa ja sealseid elanikke.
11. Selgitab ilmastiku muutuste seoseid taimede, loomade ja inimestega.
12. Selgitab, mida talvel lindude toiduks anda võib.
13. Kirjeldab, miks ja millal inimesed loomade eest hoolitsevad.

14. Selgitab öö ja päeva erinevust.

Tervisekasvatus

1. Tunneb keha- ja näoosi.
2. Osutab küsimisel südame, kopsude ja aju asukohale.
3. Oskab võrrelda oma välimust kaaslaste omaga, teab enda sugu.
4. Teab, et poistest kasvavad mehed (isad)/tüdrukutest naised (emad).
5. Oskab käsi seebiga pesta ja korralikult kuivatada.
6. Hoiab söömisel lusikat õigesti käes, kasutab salvrätti.
7. Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.
8. Tunneb hammaste hooldamise vahendeid ja teab, miks hambaid tuleb pesta.
9. Peseb hambaid täiskasvanu (suulisel) juhendamisel.
10. Oskab ise vajadusel WC-d ja tualettpaberit kasutada ning pärast käsi pesta.
11. Oskab iseseisvalt taskurätti kasutada.
12. Oskab nii peres kui rühmas olla tähelepanelik ja arvestada teistega.
13. Oskab jagada rõõmu ja lohutada kurba sõpra mure puhul.
14. Oskab tüli puhul andeks paluda, andeks anda.
15. Oskab hoolida koduloomast ja teab ohte seoses võõra loomaga.
16. Teab ümbritsevast esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).
17. Teab kõnni- ja sõidutee otstarvet, püsib rühma jalutuskäikudel kolonnis.
18. Oskab selgitada, miks on vajalikud helkur, kiiver ja turvavöö.
19. Oskab ohutult liikuda rühmaruumis, lasteaia siseruumides ja õuealal.
20. On liikumistegevustes aktiivne, sooritab harjutusi täpselt ja ohutult.
21. Selgitab, miks tuleb märjad riided kuivama panna.

4.3.3. Keel ja kõne

Suhtlemine

1. Algatab ise aktiivselt suhtlust.
2. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostevõttes.
3. Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade asjus.
4. Kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausega.
5. Räägib 2 – 3 lausega mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest.
6. Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lause.
7. Räägib 2-3 lausega meeldivast mänguasjast.
8. Loeb peast või kordab järele 2-3-realist luuletust või liisusalmi.
9. Annab vestluses edasi asjasse puutuvat infot.

Grammatika

1. Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid.
2. Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnu aga, ja).
3. Kasutab kõnes õigesti tegusõnu lihtmineviku vormis (nt *sõitis, laulis*).

Sõnavara

1. Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liigi nimetusi (nt *kuusk, kask – puud; tuvi, kajakas – linnud*).
2. Kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi (rool, rattad, sang, vars jne).
3. Kasutab kõnes liitsõnu (tuttmüts, kelgumäng) ja tuletisi (täpiline, laulja).

Hääldamine

1. Hääldab õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt *-nt, -lt, -mp* jne).

Lugemine kirjutamine ja lastekirjandus

1. Tunneb täiskasvanu rõhutatud häälimise järgi ära häälikuid ees, keskel, lõpus.
2. Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti.
3. Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.

4.3.4. Matemaatika

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

1. Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka.
2. Paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades sama palju, ühepalju või võrdselt.
3. Loendab 5. piires ja tunneb arvude rida 5-ni.

Suurused ja mõõtmine

1. Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem-väiksem), pikkuse (pikem-lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ning kasutab mõisteid.

Geomeetrilised kujundid

1. Eristab kolmnurka, nelinurka, ringi ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast ja õuest.

Orienteerumine ajas ja ruumis

1. Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (pildidel, vestluses vms).
2. Eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi).
3. Määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: ülal-all, ees-taga (minu ees, minu taga jne).

4.3.5. Kunst

1. Vaatleb huviga teiste laste kunstitööde väljapanekuid ja nimetab, mida näeb.
2. Tegutseb suunamisel teema piires, järgib töö käigus saadud tehnilisi juhiseid.
3. Enamasti lõpetab alustatud töö (või lõpetab siis, kui peab seda ise valminuks).
4. Kujutab olendeid, esemeid tegelikkusega sarnaselt.
5. Nimetab põhivärve ning lisaks rohelist, oranži, roosat, musta, pruuni.
6. Oskab nimetada tumedamaid ja heledamaid värvitoone.
7. Valib ise toonid ja värvid ning põhjendab oma valikut elementaarsel moel.
8. Kaunistab tasapinnalisi esemeid valmis kujunditega, spontaanselt paigutades.
9. Laob 3–4 tuttavast geomeetrisest kujundist esemeid, loomi jne.
10. Kaunistab suunamisel valmistatud voolingu, kasutades voolimispulka.
11. Lisab voolimisel suurele vormile väikeseid ümaraid või piklikke vorme.
12. Koostab mängudes ja vabas tegevuses mustreid (nt mosaiikmängud).
13. Suunavate küsimuste abil analüüsib ja annab tööle hinnangu.
14. Vastab küsimustele ja selgitab, miks kujutab esemeid, nähtusi just sellisel viisil.
15. Annab voolitud ümarvormidele erinevaid nimetusi.
16. Rullib savitükki ja muudab rullimise tulemusel tekkinud pikliku vormi kuju, andes edasi asjade, esemete jne iseloomulikke tunnuseid.
17. Vajutab ümarvormi pihkude ja/või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab savi sellele teise kuju andmise eesmärgil.
18. Moodustab väikestest voolitud vormidest terviku neid peale, sisse jne ladudes.
19. Juhendamisel kasutab voolimispulka savi vms voolimismaterjali tükeldamiseks.
20. Juhendamisel voolib ümar- ja piklikke vorme.
21. Joonistamisel tõmbab iseseisvalt horisontaalseid ja vertikaalseid triipe.
22. Kasutab erinevaid joonistusvahendeid liigse surveta.

23. Suudab kujutada natuurile sarnaseid, lähedasi esemeid, asju, inimest (nn peajalgne).
24. Maalimisel kasutab kattevärve kogu pinna katmiseks.
25. Ümarvormi joonistab värvilaigu pintsliga suurendamise teel.
26. Suunamisel võtab pintslile vajaliku koguse värvi, loputab pintslit peale kasutamist.
27. Selgitusel kasutab töös pintslit erinevaid osi (otsa, külge) ja teab, kuidas tekitada erinevaid pintslit jäljendeid.
28. Meisterdamisel lõikab paberist ribasid ja lihtsama kujundi mööda etteantud joont.
29. Katab liimiga talle näidatud pinna ja täiendaval juhendamisel asetab sinna soovitud kujundid.
30. Kortsutab erineva paksusega paberit.
31. Voldib paberi pooleks, neljaks.

4.3.6. Muusika

1. Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.
2. Kuulab, jälgib õpetaja laulu, laulab kaasa.
3. Mängib õpetaja ettenäitamisel muusikale kaasa kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).
4. Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (näiteks paigaltammumine, keerutamine üksikult, koos-jalgadega hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).
5. Reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigub kehaga vmt).
6. Huvitub laululistest tegevustest ka iseseisvalt.
7. Mängib kaasa muusika pulssi või rütmi randmekuljustel, marakal ja kõlapulkadel.
8. Liigub õpetaja ette näidatud viisil vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit.

4.3.7. Liikumine

1. Sooritab harjutusi vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi.
2. Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni.
3. Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.
4. Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes.
5. Sooritab koordinatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.
6. Sooritab imiteerivaid liigutusi vastavalt muusika iseloomule.
7. Mängib 2–4 reeglita liikumismänge.
8. Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.
9. Tunneb rõõmu iseseisvast hoogsast liikumisest, turnimisest, hüplemisest.

4.4. Eeldatavad tulemused 5-aastaselt

4.4.1. Üldoskused

MÄNGUOSKUSED

- tunneb mängust rõõmu ja kaasab mängu teisi lapsi;
- rakendab mängudes oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;

- mõistab mängureegleid, proovib tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

- tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kindluse saavutamiseks vajab täiskasvanu abi;
- reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga;
- tegutseb koos teistega, motiveerib tegevus eakaaslastega;
- põhjendab soove ja valikuid, et saavutada kokkuleppeid;
- katsetab ja uurib täiskasvanu suunamisel, teeb kogemusest järelduse;
- räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus;
- kavandab tegevusi lähiajal ja kaugemas tulevikus, unistab ning fantaseerib;
- keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- eristab esemete rühmi ja oskab neid võrrelda erinevate tunnuste alusel;
- omab ettekujutust numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
- omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, meenutab juhtumeid ja dialooge;
- tegutseb aktiivselt, lahendab probleeme;

SOTSIAALSED OSKUSED

- kujuneb teiste inimeste tunnete mõistmine ja empaatia avaldamisoskus;
- on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
- naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust, jagab ja vahetab;
- aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi, jälgib reeglite täitmist teiste poolt;
- oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.

ENESEKOHASED OSKUSED

- väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
- suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt;
- suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
- imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle;
- eelistab sootüübilisi mängu.

4.4.2. Mina ja keskkond

Sotsiaalne keskkond

1. Ütleb küsimisel oma elukoha, teab oma täisnime, vanust, sugu.
2. Osutab õppekäigul oma kodule, temale tuttavatele asutustele.
3. Kirjeldab lasteaia töötajaid ja nende ülesandeid (nt kokk teeb süüa).
4. Nimetab oma lasteaia ja rühma nime.
5. Loetleb enimtuntud elukutsete juurde kuuluvaid töövahendeid.
6. Põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust ning rakendab seda.
7. Selgitab küsimisel, milleks on vajalikud silmad, kõrvad, nina.
8. Nimetab oma ja teiste emotsioone (rõõm, kurbus).
9. Järgib süües iseseisvalt lauakombeid.
10. Nimetab küsimisel sõbra positiivseid omadusi.
11. Nimetab ümbritsevate inimeste ja esemete iseloomuomadusi.
12. Abistab vajadusel nõrgemat, märkab abivajajat.
13. Selgitab eluliste olukordade põhjal, mis on õige või vale.
14. Nimetab küsimisel, mis keelt (keeli) räägivad muukeelsed lapsed rühmas.
15. Nimetab peale eesti keele ka teisi keeli.

16. Räägib oma vanavanematest.
17. Kirjeldab oma kodu ja kodukeskkonda.
18. Selgitab, millal lipud heisatakse ja hümnid laudakse ning tunneb Eesti hümnid.
19. Teab rahvakalendri tähtpäevi, kombeid (nt riietumine mardisandiks).
20. Kirjeldab, millised reeglid kehtivad tema kodus, millised lasteaias.

Tehiskeskond

1. Selgitab, kuidas ületada sõiduteed reguleeritud ja reguleerimata ülekäigurajal.
2. Teab, et sõidutee ületamise eel tuleb vaadata vasakule ja paremale.
3. Põhjendab, miks ratta, rula ja rulluiskega sõites peab kandma turvavarustust.
4. Selgitab, et autos sõites tuleb kinnitada turvavöö ning laps istub turvatoolis.
5. Kirjeldab, kuidas jõuab prügi prügimäele ning kirjeldab prügi sorteerimist.
6. Teab, et mobiiltelefon, arvuti ja kodutehnika on uue aja leiutised.

Looduskeskkond

1. Nimetab erinevaid vaadeldavaid köögivilju (nt punapeet, kaalikas, kõrvits, sibul).
2. Teab, kus ja kuidas köögiviljad kasvavad ja kuidas neid säilitatakse.
3. Nimetab 1-2 lehtpuud (nt tamm, kastan) ja 1-2 okaspuud (kuusk, mänd).
4. Nimetab puude vilju (kähbid, tammetõrud, õunad, pirnid, ploomid, kirsid).
5. Nimetab mõne söögi- ja mürgiseene (nt kukeseen, pilvik, kärbseseen).
6. Selgitab, miks loomad karva vahetavad.
7. Märkab võimalusel õppekäigul erinevate loomade jälgi.
8. Nimetab tuntumaid linde (nt varblane, tihane, vares, harakas, leevike, rähn).
9. Eristab ränd- ja paigalinde.
10. Märkab linnumaja küllastajaid.
11. Nimetab 3-4 putukat (nt liblikas, kärbes, mesilane, kiil) ja märkab neid looduses.
12. Kirjeldab kaladele iseloomulikke tunnuseid (nt uimed, soomused, saba).
13. Kirjeldab soojuse ja valguse vajalikkust inimestele, taimedele ja loomadele.
14. Kirjeldab puhast vett ja selle tähtsust.
15. Teab, miks vett peab säästvalt kasutama.
16. Märkab ja kirjeldab lähiümbruse maavarade erinevusi (nt savi, liiv, muld).
17. Kirjeldab metsa ja niidu erinevusi ning nende taimestikku.
18. Nimetab 2-3 looma, kes jäävad talveunne.
19. Iseloomustab ilmastikunähtusi (nt lumi ja jää on külmad, päike paistab soojalt).
20. Iseloomustab erinevaid aasta-aegu 1-2 tunnusega ning märkab neid looduses.
21. Põhjendab, miks loomade ja lindude elutingimused talvel raskemad on.
22. Selgitab, miks ja kuidas inimesed talvel loomi ja linde aitavad.

Tervisekasvatus

1. Nimetab kehaosi ja selgitab nende vajalikkust.
2. Eristab tervisele kasulikku ja kahjulikku käitumist, nimetab hügieenireegleid.
3. Oskab enne sööki ja vajadusel käsi pesta, ise varrukaid üles keerata.
4. Kasutab WC-d ja tualettpaberit iseseisvalt.
5. Peseb pärast WC kasutamist käsi ja teab, miks see vajalik on.
6. Nimetab tegevusi, mis on tervisele kasulikud (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).
7. Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).
8. Oskab õigesti lusikat hoida, lükata toitu leivatükiga lusikale, õigesti taldrikut kallutada, tükeldada toitu, süüa vaikselt.
9. Oskab juukseid kammida ja kõhmisel suud käega katta (teab, miks see vajalik).
10. Teab, et taimed, loomad ja inimesed vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku.

11. Oskab kaaslast vajadusel lohutada ja abistada, andeks anda ja leppida.
12. Märkab inimeste erinevusi: sugu, vanus, abivahendid (prillid, ratastool vms).
13. Tunneb kodumasinaid, nende otstarvet ja nendega seotud ohte.
14. Teab kodukoha olulisemat veekogu, selle kasulikkust ja sellega seotud ohte.
15. Tunneb kodukoha loodust ja teab liikumiseks parimaid kohti.
16. Oskab nimetada tegevusi, mis võivad lõppeda traagiliselt (kellegi löömine ja narrimine, mäng tänaval või ehitistel, rattasõit kiivrita, lahtise tulega mängimine).
17. Teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole.
18. Teab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.
19. Teab valgusfoori tähendust, tulede süttimise järjekorda ja tähendust; tunneb olulisemaid liiklusmärke.
20. Teab turvatöö ja turvatooli, helkuri ja kiivri vajalikkust.

4.4.3. Keel ja kõne

Suhtlemine

1. Algatab ja jätkab dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni (nt esitab arvamuse kogemuse põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi - miks ta nii tegi?)
2. Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust.
3. Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid.
4. Kirjeldab täiskasvanu abiga pilte ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust.
5. Annab kuulnud teksti edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil.
6. Jutustab möödunud sündmustest.
7. Loeb peast kuni 4 realisi liisusalme/luuletusi.
8. Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemustega.

Grammatika

1. Kasutab kõnes lihtlauseid.
2. Kasutab kõnes nud- ja tud- kesksõnu (nt söödud, söönud).
3. Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur- suurem- kõige suurem).
4. Kasutab tingivat kõneviisi (mängisin, mängiksin).
5. Ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele; punase palliga).
6. Kasutab kõnes nimisõna käändevorme mitmuses õigesti (ilusatele lilledele).

Sõnavara

1. Teab mõningaid antonüüme ehk vastandsõnu (nt lühike – pikk, must – punane).
2. Kasutab kõnes iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu.
3. Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (hommik, päev, õhtu, öö).

Hääldamine

1. Hääldab õigesti kõiki emakeelseid häälikuid.
2. Hääldab õigesti 3 – 4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu.
3. Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan).

Lugemine kirjutamine ja lastekirjandus

1. Tunneb iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (va kaashäälikuühend).
2. Kuulab aktiivselt ettelugemist - esitab küsimusi, parandab tuttava teksti puhul.
3. Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime).

4.4.4. Matemaatika

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

1. Rühmitab kahe erineva tunnuse alusel.
2. Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on *rohkem*.

3. Tutvub arvudega 10-ni.

Suurused ja mõõtmine

1. Järjestab esemeid kõrguse järgi (*kõrgem – madalam*).
2. Järjestab kolme eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.

Geomeetrilised kujundid

1. Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leiab sarnaseid kujundeid ümbritsevat.

Orienteerumine ajas ja ruumis

1. Teab ööpäeva osi ja kirjeldab *eile – täna – homme* sündmuseid.
2. Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes.
3. Määrab vasakut ja paremat poolt.

4.4.5. Kunst

1. Oskab hinnata rühmakaaslaste valmistatud meisterdusi.
2. Väljendab soovi alustada kunstitegevust.
3. Nimetab vajaminevad töövahendeid.
4. Jäljendab ettenäidatud võtteid, rakendab neid ka iseseisvalt ja loovalt.
5. Annab hinnangu oma tööle, kas see on pooleli või valmis.
6. Kasutab maalimisel ja joonistamisel mitut värvi.
7. Nimetab värve (punane, kollane, roheline, sinine, valge, must, roosa, pruun).
8. Eristab võrdlemisel heledamat ja tumedamat värvitooni esemeid.
9. Loob erinevate voolimisvõtete (rullimine, veeretamine, vajutamine) abil vorme.
10. Koostab lihtsatest elementidest mustriribasid esemete kaunistamiseks.
11. Lükib varieeruvatest elementidest nõõrile rütmilise jada, luues kaelakee vms.
12. Kujundab suunamisel tähtpäeva kaardi, sündmusega sobivate motiividega.
13. Koostab juhendamisel šablooni, trafareti või temple abil rütmilise mustri.
14. Valib ja korjab tegevuseks looduslikku materjali (marjad, urvad, seemned,jne).
15. Kunstitöö vaatlemisel vastab suunavatele küsimustele.
16. Tunneb ära varem vaadeldud pildi.
17. Voolimisel veeretab ja rullib iseseisvalt erinevaid voolimismaterjale.
18. Kasutab saadud algvorme (kera, silinder) tähendusega objektide voolimiseks.
19. Juhendamisel ühendab lihtsaid voolitud detaile omavahel.
20. Kujundite värvimisel ületab minimaalselt piirjoont.
21. Kasutab iseseisvalt pliiatsiteritajat.
22. Tõmbab ühtlase joone lihtsa kujuga šablooni või joonlaua järgi.
23. Maalimisel võtab iseseisvalt pintsliga värvi ja katab pindu.
24. Teeb pintsliga vajutused ja -tõmmetega objektide väikseid detaile (nt silmad, suu).
25. Suunamisel loob maalile tausta, jätab katmata pinda minimaalselt.
26. Juhendamisel rebib paberiribasid ja lihtsaid kujundeid ning kleebib need alusele.
27. Lõikab kääridega suuri sirgete piirjoontega ja vormilt lihtsaid kujundeid.
28. Voldib paberi pooleks, neljaks (kujundades nii kaardi, raamatu, liniku)
29. Lükib paelale, lõngale auguga esemeid kettide, kaunistuste jne valmistamiseks.
30. Meisterdab looduslikust ja majapidamise materjalist objekte ühendusvõtetega.
31. Kasutab toiduaineid, valmistab lihtsa võileiva või salati.

4.4.6. Muusika

1. Kuulab laulu ja muusikapala ning nimetab selle emotsiooni (kurb, lõbus, hoogne).
2. Väljendab muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega.

3. Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule.
4. Laulab rühmaga ühtses tempos.
5. Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule.
6. Mängib rütmipille (kõlakarp, trumm, kuljused, kastanjett) muusika saateks.
7. Tunneb peamisi muusikainstrumente (klaver, kitarr, trumm, viiul, flööt).
8. Eristab rütmipille ja muusikainstrumente kuulamisel tämbri järgi.
9. Väljendab muusika meeleolu loova ja plastilise liikumise kaudu.
10. Kasutab eakohaseid tantsuelemente ja liikumisi.
11. Osaleb laulumängudes.
12. Laulab väljahingamisel loomuliku häälega.
13. Laulab peast teistega koos mõningaid rahva ja lastelaule.
14. Ansamblimängus alustab ja lõpetab koos teistega, püsib tempos.
15. Esitab õpetaja seatud tantse kasutades õpitud tantsuelemente.

4.4.7. Liikumine

1. Nimetab erinevaid kodukohas harrastatavaid spordialasid ja spordivõistlusi.
2. Kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispalli) ohutult, sobival viisil ja kohas.
3. Vahenditega harjutusi (pall, hüpits) sooritab eakohaselt tehniliselt õigesti.
4. Valitseb oma liigutusi koordinaatsiooni ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel.
5. Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.
6. Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes.
7. Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi.
8. Sooritab harjutusi väikevahendeid kasutades
9. Jäljendab liikumisega erinevaid rütme.
10. Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele.
11. Liigub iseseisvalt, vabalt muusika järgi.
12. Mängib kollektiivseid võistlusmänge.
13. Osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud).
14. Tunnustab nii enda kui vastasmeeskonna edu.
15. Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast.
16. Kelgutab mäest alla, täites ülesandeid (nt esemete haaramine).
17. Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt.
18. Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.

4.5. Eeldatavad tulemused 6-aastaselt

4.5.1. Üldoskused

MÄNGUOSKUSED

- tunneb mängust rõõmu, soovib mängurõõmu jagada eakaaslastega;
- rakendab mängudes loovalt kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast;
- algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- suudab jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- tunneb rõõmu võidust võistlusmängus;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

- kavandab oma tegevusi ning üritab alustatud tegevused lõpetada;
- suudab tegevustele keskenduda vähemalt 20-30 minutiks;
- kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;
- kasutab kõnet info saamiseks ning uute teadmiste omandamiseks;
- järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada;
- kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;
- osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;
- saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis- ruumilisest järjestusest;
- kasutab teadmisi igapäevastes, uudsetes kui ka sarnastes olukordades;
- teadvustab kordamise vajalikkust.
- tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada.

SOTSIAALSED OSKUSED

- tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid;
- on tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja toetusele;
- eelistab omasoolisi mängukaaslaseid, kujunevad sõprussuhted;
- järgib tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt;
- oskab reegleid teistele selgitada.

ENESEKOHASED OSKUSED

- seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia;
- suudab lühikest aega täiskasvanu kontrollita mängida;
- järgib sotsiaalset rutiini ja teeb koostööd;
- kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning koristab enda järelt.

4.5.2. Mina ja keskkond

Sotsiaalne keskkond

1. Ütleb küsimisel oma koduse aadressi.
2. Kirjeldab oma lasteaia asukohta ja suunamisel märkab aadressi viiteid.
3. Selgitab vestluses enimtuntud ametite (nt arst, tuletõrjuja, politsei) tähtsust.
4. Kirjeldab oma vanemate tööd ja nimetab ameteid.
5. Teab, et eesnimi peegeldab soolist ja sageli ka rahvuslikku kuuluvust.
6. Oskab märgata erinevusi enda, kaaslaste ja teiste inimeste vahel.
7. Paneb märjad riided iseseisvalt kuivama.
8. Korrastab oma isiklike esemete hoiukohta (riidenagi või kapp, töökarpi).
9. Selgitab, kust pärinevad igapäevased toiduained ja mida neist tehakse.
10. Valmistab koos täiskasvanuga lihtsamaid toite ning kirjeldab oma toidueelistusi.
11. Teab meeleelundeid (kuulmise ja tasakaalu, nägemise, haistmise ja maitsmise).
12. Märkab ja mõistab enda ning teiste emotsioone ning nimetab nende tekitajaid.
13. Kuulab lühiajaliselt kaaslast.
14. Mõtleb koos õpetajaga välja ühised rühmareeglid (nii õues kui toas).
15. Põhjendab viisakusreeglite järgimise vajadust.
16. Põhjendab, miks on hea omada sõpra/sõpru ning nimetab parima sõbra.
17. Loob püsivaid sõprussuhteid ka väljaspool lasteaeda.
18. Arvestab ja püüab leppida, et inimeste huvid ja arvamused võivad erineda.
19. Kirjeldab õppekäigul, mida on koduvalla /-linna lipul kujutatud.
20. Nimetab Eesti rahvuslinna ja -lille ja võimalusel leiab neid looduses.
21. Nimetab 2-3 erinevat rahvust ja keelt.
22. Kirjeldab tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombeid.
23. Nimetab Eesti rahvustoite (nt kama, hapukapsad, verivorst).

Tehiskeskkond

1. Kirjeldab jalakäija ja jalgratturi ohutu liikumise põhimõtteid.
2. Nimetab transpordivahendeid ja nende osi (kabiin, furgoon, vedur, kajut, jne)
3. Kasutab kääre ja nuga ohutult täiskasvanu järelevalve all.
4. Oskab telefoni kasutada.
5. Tegutseb puuetundlikul tahvil lihtsamate programmidega.
6. Kasutab arvuti hiirt ja klaviatuuri.
7. Nimetab Hädaabinumbri 112 ja simuleerib selle kasutamist.

Looduskeskkond

1. Loetleb puu osi (tüvi, võra, oksad) ning märkab neid looduses.
2. Nimetab 3-4 lehtpuud (nt kask, pihlakas, kastan, tamm) ning korjab nende vilju.
3. Nimetab 2-3 viljapuud (õuna-, pirni-, ploompuu) ja eristab nende maitseid.
4. Nimetab eestis kasvavaid söödavaid marju.
5. Nimetab erinevate loomade seast need, kes elavad Eestis.
6. Põhjendab, miks mõned linnud lendavad soojale maale.
7. Nimetab tuntumaid paigalinde (nt varblane, tihane, tuvi).
8. Teab rändlinde (nt pääsuke, kuldnokk, kurg).
9. Nimetab veekogusid (jõgi, järv, meri) ja on teadlik ohtudest veekogudes.
10. Põhjendab, miks on õhk inimestele, taimedele ja loomadele vajalik.
11. Kirjeldab kivide, liiva ja mulla omadusi ja kasutamist majanduses.
12. Kirjeldab sood ja raba ning sealseid taimi.
13. Nimetab aastaaegu ja eristab neid tunnuste alusel piltidel.
14. Kirjeldab, kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda.
15. Selgitab, miks vett, metsa jt loodusvarasid tuleb säästlikult kasutada.
16. Põhjendab, miks prügi sorteeritakse ja kuidas sorteeritakse.
17. Selgitab, kuidas inimeste tegevus kahjustab loodust (heitgaasid, põlengud).

Tervisekasvatus

1. Märkab, millal tuleb käsi pesta ja teeb seda iseseisvalt, vajadusel peseb näo.
2. Tunneb ja järgib lauakombeid, sööb puhtalt, oskab kasutada nuga ja kahvlit.
3. Teab hammaste tervise jaoks olulist (toit, pesemine, hambaarsti külastamine).
4. Teab tervisliku toitumise, liikumise, une, puhkuse ja hea tuju mõju tervisele.
5. Selgitab, et suitsetamine sh läheduses viibimine kahjustab tervist.
6. Teab, et alkohol ja narkootikumid muudavad käitumist ja kahjustavad tervist.
7. Selgitab taldrikureegli põhimõtet (pool taldrikust on täidetud köögiviljaga, veerand teraviljaga - kartul või riis või makaron ja veerand liha või kalaga).
8. Tunneb end pereliikmena, väljendab perega seotud tundeid ja hoolivust.
9. Räägib oma murest ja hirmust ning arutab, kuidas nendega toime tulla.
10. Oskab tüli puhul leppida (andeks anda, paluda ja saada).
11. Teab valguse, soojuse, vee, õhu ja toitainete tähtsust kõigele elavale.
12. Tunneb aastaegade nimetusi, nende tunnuseid ja mõju inimeste tegevusele.
13. Teab, et metsas kasvavad söögi- ja mürkseened, söödavad ja mürgised marjad.
14. Tunneb tähtsamaid teravilju (ka leiva tee lauale).
15. Tunneb kodukohas liikumiseks-sportimiseks parimaid kohti.
16. Teab, et Jüris on tiigid ja jõgi ning tunneb vee äärseid ohtusid.
17. Märkab kohti, esemeid, aineid, olukordi ja tegevusi, mis võivad olla ohtlikud.
18. Teab, et ei tohi tikkudega mängida, ise tuld teha, tuld järelevalveta jätta.
19. Teab, et liigne arvuti või teleri juures istumine on tervist kahjustav.
20. Austab päästeameti töötajate tegevust, teab nende ametinimetusi ja ülesandeid.
21. Selgitab liiklemise erinevust valguses ja pimedas ning lähtuvalt aastaaegadest.

22. Teab, et kõige tervislikum on liikuda jalgsi (jalutuskäik, matk).
23. Tunneb jalakäija liiklus- ja käitumisreegleid ning ohte nende rikkumisel.
24. Selgitab, kuidas hoida enda ja teiste tervist, kirjeldab terviseprobleeme.
25. Selgitab, miks peavad olema isiklikud hügieenitarbed (kamm, hambahari).
26. Selgitab, miks tekivad hambaaugud ning kuidas neid ennetada ja likvideerida.
27. Teab, et piimahammaste äratulemine enne kooli on loomulik.

Meediakasvatus

1. Eristab, mis on „päriselt“ ja „ekraanil“.
2. Mõistab, et reeglid ja sündmused päriselus võivad olla teistsugused kui ekraanil.
3. Teab, et on sobimatu või ohtlik korrata kõike, mida TV-s või arvutis näeme.
4. Hindab meediakajastuses, mis on võimalik ja mis on võimatu.
5. Tuvastab ja kirjeldab põhilised staatilise ja liikuva pildi elemendid.
6. Märkab erinevaid helisid ja tajub nende emotsionaalset mõju.
7. Oskab mõelda ja rääkida meedias nähtust ja kuuldust.
8. Nimetab erinevaid meedia vahendeid: ajaleht, ajakiri, raadio, televisioon, internet.
9. Teab meediaga seotud mõisteid: artikkel, saade, uudis, teade, film, reklaam.
10. Oskab meediasündmustega seostada isiklike kogemusi ja arvamusi.
11. Oskab arvestada meedia kasutamiseks antud aega.
12. Peab kinni hea tava kokkulepetest ja ohutusnõuetest meedia kasutamisel.
13. Mäletab ja mõistab lihtsamaid meedias esitatud lugusid.
14. Meediakogemustest rääkimisel esitab julgelt oma arvamuse ja hinnangu.
15. Austab kaaslaste arvamust ja tõlgendusi.
16. Kuulab kaaslaste lõpuni, enne kui diskussiooni alustab.
17. Saab olla ise meedia looja ja tunneb meedia loomise protsesse.
18. Mõistab, et meedia sisu on paljude inimeste koostöös loodud.

4.5.3. Keel ja kõne

Suhtlemine

1. Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt kus ja kellega ta elab? kas tal on lapsi?).
2. Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja ja narritamist.
3. Püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teema muutustega.
4. Annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste /korralduste abil.
5. Jutustab pildi või kogemuste põhjal seotud lausetega.
6. Jutustades seob lauseid peamiselt sõnadega „ja siis“, „siis“, „ja“.
7. Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellel hinnangu.

Grammatika

1. Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini).
2. Märkab grammatika vigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb pro loeb, mõmmi maga pro mõmmi magab, lillene pro lilleline, seen kasvab alla kuuse pro seen kasvab kuuse all) ning osutab neile.
3. Kasutab kõnes õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti).

Sõnavara

1. Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu (eile, täna, homme).
2. Kasutab kõnes mõningaid sünonüüme ehk samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab).

3. Mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline).
4. Kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb-veeretab, sõidab-sõidutab).
5. Nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt lilled: tulp, roos).

Hääldamine

1. Kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.

Lugemine, kirjutamine ja lastekirjandus

1. Häälib täiskasvanu abiga 1-2silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu.
2. Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas.
3. Kordab täiskasvanu eeskujule vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (koli – kolli(III v), koli – kolli(II v), koli – kooli(III v)).
4. Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).

4.5.4. Matemaatika

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

1. Loendab 12- piires, teab arvude rida 12-ni.
2. Oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu.
3. Tunneb numbrimärke.
4. Võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui).
5. Paneb kokku kahe hulga esemeid ja liidab.
6. Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.

Suurused ja mõõtmine

1. Järjestab kuni 5 eset ühise tunnuse järgi.
2. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema – väiksema – sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades.
3. Hindab kaugust silma järgi.
4. Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga.
5. Järjestab raskuse ja paksuse järgi.

Geomeetrilised kujundid

1. Koostab mustreid, laob pilte kujunditest.
2. Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vms järgi.

Orienteerumine ajas ja ruumis

1. Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi.
2. Eristab mõisteid kiiresti -aeglaselt, varsti, hiljem, kohe.
3. Määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: all – peal, kohal, keskel, äärel, vasakul – paremal.
4. Orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.

4.5.5. Kunst

1. Kujutab nähtud sündmuse (film, näidend) tegelast oma töös.
2. Pakub omapoolseid lahendusi töö mitmekesistamiseks.
3. Enamasti teeb töö lõpuni või pakub ise võimaluse lõpetada töö hiljem.
4. Meeldetuletusel kasutab materjale säästlikult ja otstarbekalt.
5. Kujutab loodusnähtuste ja ümbritseva keskkonna iseloomulikke tunnuseid.
6. Kajastab piltides ühiskonna- ja peresuhete teemasid.
7. Valib sobiva taustatooni meeleolust, aastaegadest jm kujutatavast lähtudes.

8. Paigutab esemed jm kujutaval töö suurus suhetest lähtudes.
9. Pärast tööjuhiste kordamist segab ja hele-tumestab värve.
10. Kujundab detailidest rütmilise mustri ja püsib valitud rütmis;
11. Kasutab esemete kujundamisel lihtsaid trükke ja jäljendite vajutamist;
12. Ruumiliste esemete voolimisel liidab, muljub ja pigistab välja väikevorme;
13. Kirjeldab ja kasutab lihtsamaid Eesti rahvusmotive - triibud, lillornament.
14. Märkab ja väljendab looduse erinevust aastaegadel kunstitegevustes.
15. Annab oma tööle hinnangu ja põhjendab oma arvamust.
16. Nimetab erinevaid voolimismaterjale ja nende omadusi.
17. Kasutab voolimispulka vormide joonestamisel, iseseisvalt mustri tegemisel.
18. Voolib iseseisvalt ümarvorme ning ühendab ümar- ja piklikke vorme.
19. Juhendamisel silub peale väiksemate detailide lisamist ühenduskohad.
20. Niisutab vajadusel voolitava eseme pinda ühenduskohtade silumiseks.
21. Joonistamisel jätab vahendiga jäljendi joonistusvahendit ja paberit rikkumata.
22. Meeldetuletamisel kasutab pinna katmiseks kallutatud pliiatsit (pliiatsi külgi).
23. Väljendab sirgete, sakiliste, kaarjate jne joontega emotsiooni ja meeleolu.
24. Värvib enamasti kontuuri ületamata.
25. Maalimisel hele-tumestab värve ja segab omavahel põhivärve.
26. Annab värvidega edasi meeleolu, aastaegadele iseloomulikke tunnuseid.
27. Suunamisel oskab valida kujutavast lähtuvalt tööle sobivat tausta.
28. Pintsliga liigub paberil vabalt, ei liigu pikalt edasi-tagasi ühes kohas.
29. Kasutab tööks vajadusel kahte erineva jämedusega pintslit.
30. Peseb ja kuivatab pintslit enne järgmise värvi kasutamist.
31. Oskab kasutada erinevaid pinna katmise vahendeid (svamm, kork, rull jne).
32. Lõikab iseseisvalt paberist geomeetrilisi kujundeid.
33. Rebib lihtsamaid kujundeid.
34. Kirjeldab looduslike materjalide sarnasust muude esemete või olenditega.
35. Kasutab soolatainast või liiva vormide moodustamisel, vajadusel kaunistab.

4.5.6. Muusika

1. Laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega.
2. Laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi.
3. Suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning iseloomustada.
4. Eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu.
5. Eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille.
6. Mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel lihtsaid kaasmänge.
7. Mängib laste pillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis.
8. Liigub vastavalt muusika meeleolule.
9. Väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

4.5.7. Liikumine

1. Osaleb lasteaia spordipäeval.
2. Talub kaotust võistlusmängudes.
3. Teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires.
4. Õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu.
5. Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses.
6. Käsitseb mängu- ja spordi vahendeid loovmängudes.
7. Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu.

8. Säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu.
9. Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga.
10. Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.
11. Suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga.

4.6. Eeldatavad tulemused 7-aastaselt

4.6.1. Üldoskused

MÄNGUOSKUSED

- tunneb mängust kaaslastega rõõmu, keskendub pikemalt ka üksimängudele;
- rakendab mängudes loovalt kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- algatab erinevaid mängu, arendab mängu sisu ja täidab erinevaid rolle;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- suudab mängu käigus probleeme lahendada;
- jõuab mängukaaslastega kokkuleppele, mõnikord ise kompromisse tehes;
- tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

- saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg);
- tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- mõtleb nii kaemuslik- kujundlikult kui ka verbaalselt;
- saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
- kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

SOTSIAALSED OSKUSED

- püüab mõista teiste inimeste tundeid, arvestab neid oma käitumises ja vestluses;
- tahab ja julgeb suhelda - huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- oskab teistega arvestada, teha koostööd ja luua sõprussuhteid;
- saab aru oma – võõras - ühine tähendusest;
- teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- selgitab oma seisukohti.

ENESEKOHASED OSKUSED

- suudab oma emotsioone kirjeldada ning emotsioone sobival viisil väljendada;
- kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- oskab sobivalt käituda, muudab käitumist vastavalt tagasisidele;
- algatab mängu, tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

4.6.2. Mina ja keskkond

Sotsiaalne keskkond

1. Ütleb küsimisel oma perekonnanime ja pere kontakttelefoni.
2. Tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms.
3. Kirjeldab kooli ja lasteaia erinevusi ja soovib tulevikus minna kooli;
4. Teab päästeteenistuste (tuletõrje, kiirabi, politsei) põhjusest tulenevat liigitust;
5. Selgitab tööl käimise vajadust, oskab ametite tööülesandeid kirjeldada;
6. Selgitab raha otstarvet ja tunneb rahaühikuid.
7. Viib ettevõetud töö lõpuni (ümbruse, kapi korrastamine, õpiülesanded);
8. Arvestab eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega.
9. Kirjeldab oma tundeid ning teab leina ja surma tähendust.
10. Tuleb toime tugevate emotsioonidega.
11. Kirjeldab enda ja teiste positiivseid omadusi.
12. Põhjendab oma seisukohti, sealhulgas arvestab teiste seisukohtadega.
13. Lahendab konflikte sõnaliselt.
14. Kirjeldab, kuidas ennast kaitsta negatiivsetes olukordades.
15. Kontrollib oma käitumist vastavalt viisakusreeglitele, korrigeerib end vajadusel.
16. Selgitab, mida tähendab sõprus ning nimetab oma sõpru.
17. Kasutab igapäevases kõnes õigesti mõisteid „hea“, „halb“, „õige“, „vale“.
18. Kirjeldab pere- ja lasteaia traditsioone.
19. Selgitab, kes on ja mida teeb president ja vallavanem.
20. Nimetab eesti rahvussümbolikat (nt lipp, lill, lind) ning märkab neid looduses.
21. Nimetab 4-5 erinevat rahvust ja keelt ning nimetab Eesti naaberriike.
22. Kirjeldab rahvakalendri kombestikku ja teab riiklike tähtpäevade tähendust.

Tehiskeskond

1. Järgib liikluseeskirju tuttavas keskkonnas, liikleb ohutult võõras keskkonnas.
2. Liikluses abi vajades pöördub täiskasvanute poole.
3. Kasutab turvavarustust jalg-, tõukerattaga ja rulluiskudega sõites.
4. Järgib kokkulepitud ja üldtuntud reegleid nii toas kui õues.
5. Selgitab, kuidas tegutseda eksimisel linnas, kaubanduskeskuses, maal, metsas.

Looduskeskkond

1. Ütleb, mis aastaajal valmivad viljad.
2. Nimetab 4-6 sorti lilli ja märkab neid looduses ja lasteaia lillepeenardel.
3. Nimetab puude (mis ei ole viljapuud) vilju (nt kastanimuna, tammetõru, käbi).
4. Selgitab, mida tuleb jälgida seeni korjates ja mis on seeneniidistik.
5. Teab eestis elavaid loomi ja linde, märkab neid ümbritsevas keskkonnas.
6. Nimetab enimtuntud põhja- ja lõunamaa loomi.
7. Selgitab kiskja tähendust.
8. Nimetab 2-3 liiki kalu ja teab, kes on Eesti rahvuskala.
9. Põhjendab loomade ja taimede erinevust maakera erinevatel aladel.
10. Kirjeldab veekogude (ookean, meri, järv, jõgi, oja, allikas, tiik) erinevust.
11. Nimetab 1-2 maavara (nt turvas, paekivi, põlevkivi) ning nende tähtsust.
12. Kirjeldab erinevaid elukooslusi - mets, soo, raba, niit.
13. Selgitab aastaegade järgnevust ning nimetab kuid.
14. Selgitab aastaegade vaheldumise seost ilmastikuga.
15. Kirjeldab hetkelist ilma (nt pilves- pilvitu; kuiv –vihmane; sajab, tibutab).
16. Põhjendab, miks looduse eest on vaja hoolitseda ning käitub looduses hoolivalt.
17. Kirjeldab inimtegevuse positiivset ja negatiivset mõju loodusele.

18. Selgitab taaskasutamise võimalusi looduse säästmiseks.

Tervisekasvatus

1. Kirjeldab iseennast ja rühmakaaslaseid positiivselt.
2. Märkab muutusi enda tervislikus seisundis ja annab neist teada.
3. Mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused.
4. Järgib peamisi isikliku hügieeni nõudeid ilma meelde tuletamata.
5. Nimetab haiguse tunnuseid.
6. Selgitab, miks ei tohi haigena tervete inimestega kokku puutuda.
7. Selgitab, kuidas ümbritsev keskkond või inimeste käitumine mõjutab tervist.
8. Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.
9. Nimetab, mis kahjustab tervist (tubakas, alkohol, narkootikumid).
10. Teab, et vägivald ja ka lohakus võib olla eluohtlik.
11. Kirjeldab lihtsamaid esmaabi võtteid ja harjutab neid praktiliselt.
12. Teab mõnda ravimtaime, korjab ja kuivatab raviteeks raudrohtu, nurmenukku.
13. Selgitab, milliseid toiduaineid on vaja süüa rohkem ja milliseid vähem.
14. Selgitab, milline on südame, aju, kopsude ülesanne, kuidas neid tervena hoida.
15. Keeldub tegevusest, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik.
16. Kirjeldab, kuidas inimeste käitumine võib mõjutada tervist.
17. Selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk meile tähtsad.
18. Oskab märgata võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm.
19. Teavitab täiskasvanuid, kui märkab ohuolukorda.
20. Teab, kuidas käituda ohuolukorras olles või nähes teisi ohuolukorras.
21. Oskab valida hädaabinumbrit 112 ja vastab telefonis esitatud küsimustele.
22. Teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.
23. Tunneb kodukoha loodust ja teab liikumiseks parimaid kohti.

Meediakasvatus

1. Eristada fantaasiat ja reaalsust ning teeb vahet valetamisel ja fantaasial.
2. Mõistab, et filmid ja lavastused põhinevad harva tegelikel sündmustel.
3. Teab, et meedia ülivõimelisel tegevus on tehniliste vahendite abil lavastatud.
4. Mõistab, et on normaalne, et inimestel on erinev arvamus meedia sündmustest.
5. Teab, et lavastused on erinevad: draama, komöödia, tragöödia, tõsieluseriaal jms.
6. Märkab meedias esitatu iseloomu, kostüüme, grimme, kujundust, eriefekte.
7. Teab, et fotodel esitatu ei pruugi alati päriselule vastav olla.
8. Eristab teksti esitus stiilist informatsiooni võimalikku sisu.
9. Eristab erivormilist meediat (raadio, TV, filmid, trükitekstid, digitaalne meedia).
10. Teab, et meediakajastusi salvestatakse/lindistatakse ja saab korduvalt esitada.
11. Mõistab reklaami lavastuslikkust ja seda, et reklaami motiiv on meid veenda.
12. Edastab kuulnud või nähtud meediakajastuse põhiinfo.

4.6.3. Keel ja kõne

Suhtlemine

1. Kasutab dialoogis suhtlusviise: veenmine, palumine, hoiatamine, meelitamine.
2. Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejatest (laps, täiskasvanu).
3. Jutustab tegevuspiltide järgi, andes edasi põhisisu ning kirjeldab olulise.
4. Suudab mõttelüngaga teksti lisada puuduva info.
5. Räägib sellest, mida hakkab tegema (planeerib välikõnes tegevusi).
6. Laiendab jutustamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust).
7. Parandab ja täpsustab oma teksti jutustamise käigus.

8. Kirjeldab sündmust enda ja teiste positsioonilt.

Grammatika

1. Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses õigesti.
2. Kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks hommikust õhtuni).
3. Kasutab õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt palju linde, konni, autosid).
4. Kasutab enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb -pugema siga - sead).
5. Kasutab põimlauseid, mis väljendavad põhjust (... , sest...), tingimust (kui..., siis), eesmärki (... , et ...).

Sõnavara

1. Selgitab kuulnud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid.
2. Kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o mittekogetava vastega) tähendustega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu: mõtlen, arvan, julge, lahke).
3. Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu.
4. Liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu.
5. Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast).
6. Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad).

Hääldamine

1. Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu.
2. Hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (fanta, šokolaad).

Lugemine kirjutamine ja lastekirjandus

1. Nimetab ja kirjutab enamiku tähti.
2. Veerib 1-2 silbilisi sõnu, pikemaid sõnu loeb aimamisi.
3. Häälib õigesti 1 – 2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu.
4. Kirjutades märgib õigesti 1-2 silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikustruktuuri (lähen kooli).
5. Eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut.
6. Jagab kuulnud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid.
7. Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (koll – kool; linna (III v) –lina; tibu- tipu).
8. Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

4.6.4. Matemaatika

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

1. Mõtestab arvude rida 12- ni.
2. Liidab ja lahutab 5. piires ja tunneb ning kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =).
3. Oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi.

Suurused ja mõõtmine

1. Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte (cm, m, km), massimõõtu (kg) ning mahumõõtu (liiter); rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes.
2. Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikke kokkulepitud mõõtevahendiga.

Geomeetriselised kujundid

1. Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistes kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk).
2. Konstrueerib kujunditest mudeleid plaani järgi.

Orienteerumine ajas ja ruumis

1. Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja –päeva.
2. Määrab kellaega täistundides ning koostab päevakava.
3. Kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem – varem, noorem – vanem.
4. Orienteerub tasapinnal (paberil).

4.6.5. Kunst

1. Kasutab raamatuillustratsioone, fotosid, kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.
2. Töötab juhendamise järgi ja iseseisvalt, küsib vajadusel abi.
3. Keskendub ette võetud tegevusele ja kirjutab tööle oma nime.
4. Hoiab oma töökoha korras.
5. Kujutab objekte erinevates vaadetes, näiteks liikuva inimese kujutamiseks muudab tema pea, käte ja jalgade asendit.
6. Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha abil.
7. Juhendamisel segab värve uute värvitoonide saamiseks.
8. Loovtööde tegemiseks kasutab geomeetrilisi kujundeid (ring, kolmnurk, ruut) ka neid kombineerides.
9. Võrdleb (silma järgi) kujutatud objektide pikkust-laiust, mõningal määral nendevahelist kaugust (pikem-lühem; kõrgem-madalam: laiem-kitsam).
10. Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab oma valikut põhjendades koha, kuhu see sobib.
11. Näitab ja kirjeldab nähtut suunavate küsimuste toel ning teoseid vaadeldes märkab detaile, värve, meeleolu.
12. Annab oma tööle, näidistööle jt kunstiga seotud objektidele hinnanguid - skaalal: meeldib-ei meeldi, põhjendades suunamisel oma arvamust.
13. Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo – mis juhtus enne, mis juhtub pärast.
14. Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära (nt vajadusel soojendab plastiliini ja niisutab savi enne voolimist).
15. Voolib lihtsaid õõnesvorme kerakujulisest savitükist.
16. Juhendamisel silub detailide pinda ja ühenduskohti.
17. Kasutab voolimispulka voolimisel ja pinna kaunistamisel (mustri või tekstuuriga).
18. Joonistab kontuuriga kujutatavad objektid.
19. Värvib (omajoonistatud või värviraamatu) kujundid värvi või viltpliatsitega kontuuri seest, varieerides värvimise (käe liikumise) suunda.
20. Eemaldab ja paneb tagasi viltpliatsi otsiku.
21. Kasutab loetud juttu oma töö lähtealusena, kujutab loo tegelasi äratuntavalt.
22. Maalimisel segab värve segamisel ja töö peal.
23. Loputab pintslit piisava sagedusega ja väldib värvide liigset määrdumist värvipurkides.
24. Juhendamisel alustab maalimist taustast või suuremast pinnast.
25. Meeldetuletusel kasutab pintslit erinevalt (nt katab ühtlaselt aluspinda, teeb pintslitrukki jne).
26. Meisterdamisel kujundab või täiendab pilte või objekte, keepides alusele iseseisvalt rebitud, lõigatud, kortsutatud, rullitud või volditud paberitükke.

27. Lõikab kääridega lihtsaid kumerate piirjoontega kujundeid.
28. Voldib ettenäitamise järgi etapiliselt kaasa tehes lihtsaid objekte (paat, lennuk, müts).
29. Punub sirgetest ribadest lihtsa pinna (nt järjehoidja, linik vms). Juhendamisel teeb jämedast materjalist keerupaela, punub (kolmeharulist) palmikut.
30. Kasutab meisterdamiseks erinevaid ühendamise vahendeid ja võtteid (liim, kleeplint, traat jne).
31. Valmistab toiduainetest salateid, võileibu, tainast jne.

4.6.6. Muusika

1. Laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule.
2. Esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi.
3. Väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu), nt kasutab külg- ja eesgaloppi ning hüpaksammu.
4. Sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga.
5. Kuulatud muusikat iseloomustades kasutab eakohast sõnavara.
6. Näitab tegevuses üles loomingulist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulnud palade suhtes (nt jutustab, mida kuulis muusikas).
7. Eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul).
8. Oskab mängida eakohastel rütmi ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele.
9. Mängib pilliansambelis.
10. Mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, metall-agoogo, cabasa, cazizi, plaatpillid, (ksülofon, metallofon, kellamäng).

4.6.7. Liikumine

1. Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks.
2. Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid.
3. Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised.
4. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi.
5. Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel.
6. Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
7. Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel.
8. Sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi.
9. Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga.
10. Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, kelgud jne).
11. Mängib sportlike elementidega mängu (rahvastepall, korvpall, jalgpall jne).
12. Peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.
13. Nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

5. LAPSE ARENGU JA KOOLIVALMIDUSE HINDAMINE

Lapse arengu hindamisel määratletakse lapse arengulised saavutused ja eripära.

Hindamisele kaasatakse lapsega seotud ja tegelevad isikud ning last hinnatakse kui tervikut. Analüüsil esitatakse igapäevategevustes ja õppetegevustes märgatud tähelepanekuid. Arengu hindamise ja arenguvestluse struktuur lähtub koolieelsete lasteasutuste õppe- ja kasvatustöö valdkondadest (üldoskused ja õppetegevused).

Põhimõtted:

1. Lapse arengu analüüsimine abistab lapse eripära mõistmisel ja peab toetama lapse positiivset enesehinnangut.
2. Laste arengu analüüs on aluseks õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.
3. Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist ja hindamise aluseks on eeldatavad tulemused.
4. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Korraldus:

- Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust. Arengu hindamise kriteeriumiteks on vanuserühma eeldatavad pädevused.
- Lapse arengut ja käitumismustreid jälgitakse sihipäraselt õppeaasta jooksul kodus ja lasteaias. Hindamine toimub lapse mappi kogutud tööde, lapsega mängulises vormis toimunud vestluste, tegevuste ja vaatlusmärkmete põhjal.
- Lapsevanematega valitakse arenguvestluseks sobiv aeg. Arenguvestluste sagedus on vajaduspõhine, kuid lasteaias alustades, erivajaduse kahtlusel ja koolivalmiduse hindamisel on pere ja lasteaia koostöö vestlusel osalemine kindlasti vajalik.
- Arenguvestluse valmistavad ette ja korraldavad rühmaõpetajad, kaasates vajadusel õpetaja abi, tugispetsialiste või/ja liikumise- ja muusikaõpetajaid.

Koolivalmidus:

Varasemat koolivalmidust või koolivalmiduse hilinemist analüüsitakse lasteaias koos lapse perega. Varajane märkamine võimaldab määratleda koostöö vajadused lapse toetamiseks. Varasema koolivalmiduse eeldusel ja lapse nõusolekul võib vaba koha olemasolul lapse üle viia 1 aasta vanemate laste rühma. 1 aasta nooremisse vanuserühma läheb koolipikenduse saanud laps siis, kui tema rühm on lasteaia lõpetanud.

Lapse varasemat koolivalmidust või koolipikendust soovides esitab pere avalduse lasteaia direktorile. Lapse arengut analüüsitakse koolivalmiduse kriteeriumite alusel ning analüüsi kaasatakse tugispetsialistid ja õppejuht. Analüüsist lähtuva lapse arengu kaardi allkirjastab lasteaia direktor ja edastab lapse perele.

Kooliealise lapse koolivalmiduse hindamine algab pool aastat enne tema esimese kooliaasta algust (märtsis). Lapse silmaringi, teadmisi, vaatlus- ja võrdlusoskust ning eneseväljendusoskust uuritakse ühistel piltide vaatlustel ja mängudes. Käelist arengut ja matemaatilisi pädevusi analüüsitakse lapse kunstitööde ja töölehtede vaatlusel. Lapse üldoskuseid analüüsivad õpetajad ja lapsevanemad arenguveestlusel oma vahetute kogemuste baasil. Igapäevategevustes saadud kogemus võib olla täiskasvanutel erinev, sest laps võib käituda erinevas keskkonnas erinevalt. Oma eriala raames annavad koolieeliku pädevusele hinnangu muusika- ja liikumisõpetaja. Mõõdetavate oskuste hindamiseks korraldatakse vastavad sportmängude päevad. Koolivalmiduse hindamisele kaasatakse tugispetsialistid ja õppejuht. Direktor tutvub koolivalmiduskaartide sisuga enne nende väljaprintimist.

Paber kandjal ning pedagoogide poolt allkirjastatud koolivalmiduse kaardid antakse lapsele lasteaia pidulikul lõpuaktusel. Koopia on lapsevanemale kättesaadav elektrooniliselt ELIIS keskkonnas 5 aastat.

Koolivalmiduskaardi vorm on asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud dokumendi põhi (LISA), mille päises on asutuse logo ja aadress.

Vormi täites märgitakse koolivalmiduskaardile järgmine info:

1. lapse ees- ja perekonnanimi, isikukood, Õie lasteaia õppima asumise aeg;
2. lapse üldoskuste (mängu-, sotsiaalsed-, enesekohased-, tunnetus- ja õpioskused) ning ainevaldkondade (mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika, liikumine) õpitulemuse kirjeldus;
3. lapsega tegelenud pedagoogide ja asutuse juhtide nimed ja allkirjad;
4. lapsevanemate nimed (allkirjastatakse koolile edastamisel).

Üldoskuste ja ainevaldkondade õpitulemuse kriteeriumiteks on koolieelse lasteaia riiklikus õppekavas nimetatud 7-aastase lapse eeldatavad pädevused. Lastele, kelle tulemused on eeldustest paremad, lisatakse kaldkirjas täiendused. Koolivalmiduskaardil ei esitata negatiivset ega mitteoskamist väljendavat hinnangut. Riiklikus õppekavas nimetatud eelduste lõigud, mida 7-aastane laps ei ole veel omandanud, kustutatakse tema koolivalmiduskaardilt.

6. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Õie lasteaia õppekava uuendatakse ja täiendatakse, kui muutunud on:

- riiklik haridusalane seadusandlus;
- omavalitsuse korraldused asutuse põhimääruse või struktuuri osas;
- lasteaia pedagoogiline nõukogu seisukohad põhitegevuse osas;
- lasteaia õpi- ja kasvukeskkond;
- lasteaia arengukavas määratletud õppetegevuse alused;
- ühiskonna haridustehnoloogia ja õpikäsitused;
- laste arengu eesmärgid ja eeldatavad tulemused;
- koolivalmiduse alused.

Õppekava uuendamise ja täiendamise ettepanekuid saab esitada lasteaia direktorile, või hoolekogule ja need analüüsitakse pedagoogilise nõukogu poolt. Kui õppekava vajab täies mahus uuendamist, moodustatakse lasteaia pedagoogidest koosnev tööühm. Õpi - ja kasvukeskkonna muutuste ning eelnevalt kinnitatud arengukava või dokumentatsiooni vormistuse muutmise korral piisab õppekava täiendamisest asutuse direktori ja õppejuhi koostöös. Täiendatud dokument vajab tutvustamist ja kinnitust pedagoogilise nõukogu poolt.

Õie lasteaia õppekava vajab 2020.aastal täiendamist, sest:

- lasteaia struktuur ja õpikeskkond ja olid oluliselt muutunud;
- personali koosseis oli saavutanud stabiilsuse ja kinnistusid traditsioonid;
- 2019-2022 arengukavas muutusid õppe- ja kasvatustegevuse alused;
- kooli muutunud seisukohti arvestades täiendasime koolivalmiduskaardi sisu;
- uued õppematerjalid ja tehnoloogiad mõjutasid õppesisu ja metoodikat;
- lasteaia õppekava peatükke oli vaja järjestada loogilisemalt.